

## **Vuosikertomus pohjoismaisesta yhteistyöstä 2011**

Pohjoismaiden neuvoston  
Suomen valtuuskunnalle



*Pohjoismaiden pääministerit Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä  
Kööpenhaminassa syksyllä 2011*

**Vuosikertomus on laadittu eri ministeriöiden ja Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön toimittamien yhteenvetojen perusteella.**

**VALOKUVAT:**

Kansikuva: UM/PYS

Sivu 6: UM/PYS

Sivu 7: Sigurður Ólafsson/norden.org

Sivu 10: Johannes Jansson/norden.org

Sivu 12: Johannes Jansson/norden.org

Sivu 15: UM/PYS

Sivu 16: UM/PYS

Sivu 17: UM/PYS

Sivu 19: Krister Welander/OKM

Sivu 23: UM/PYS

Sivu 26: Johannes Jansson/norden.org

Sivu 30: STM

Sivu 37: SM

## Esipuhe

Suomi toimi v. 2011 Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana. Puheenjohtajuusohjelman ”Vihreä Pohjola – taitava ilmastotoimija” läpileikkaava johtoteema oli ilmastonmuutoksen hallinta. Muita selkeitä painopistealueita olivat rajaestetyö, lasten ja nuorten osallistuminen, kielikysymys sekä panostaminen viestintään. Pj-kausi käynnistyi kansainvälisellä alue- ja paikallistason ratkaisuihin keskittyvällä kestävä kehityksen konferenssilla tammi-helmikuun taitteessa. Puheenjohtajavuoden merkittävimäksi ilmastoaiheiseksi tapahtumaksi nousivat alkusyksystä järjestetyt ilmastofestivaalit Nordic Climate Festival @ Aalto, joiden puitteissa satakunta pohjoismaisten korkeakoulujen opiskelijaa ideoi käytännönläheisiä ratkaisuja ilmastonmuutoksen haasteisiin Aalto yliopiston johdolla.

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat vuoden aikana kerran, Pohjoismaiden neuvoston istunnon alla Kööpenhaminassa loka-marraskuun vaihteessa, jolloin järjestettiin myös pääministerivetoinen globalisaatiofoorumi. Pääministerit keskustelivat erityisesti tarpeesta vahvistaa ja vaalia Pohjoismaiden avoimuuteen ja laajaan osallisuuteen perustuvaa yhteiskuntamallia vastauksena Norjan traagisiin joukkosurmiin. Avoin pohjola oli myös pääministereiden ja parlamentaarikkojen teemakeskustelun aihe Pohjoismaiden neuvoston istunnossa. Globalisaatiofoorumissa keskityttiin vihreän talouden kasvumahdollisuuksiin ja päätettiin tältä pohjalta käynnistää yhteistyötä kahdeksalla vihreän kasvun alueella.

Yhteistyöministerit tapasivat vuoden aikana kolme kertaa virallisessa kokouksessa: Pietarissa helmikuussa, Vaasassa syyskuussa ja Kööpenhaminassa marraskuussa. Merkittäviin päätöksiin kuuluivat muun muassa uusi arktinen yhteistyöohjelma vuosille 2012–14, suuntaviivat yhteistyölle läntisten naapureiden kanssa vuosille 2012–16 ja lukuisat puheenjohtajuusrahastosta tuettavat hankkeet. Lisäksi vuoden aikana työstettiin ministerineuvoston budjettirakenteiden uudistusta ja erityisen prioriteettirahaston perustamista. Vuoden aikana oli käynnissä 16 globalisaatiohanketta

Suomen aloittaman käytännön mukaisesti yhteistyöministerikokouksissa syvennyttiin varsinaisen kokousagendan lisäksi myös tiettyyn eritysteemaan ja käytiin tutustumassa kokouspaikkakuntien pohjoismaisiin toimijoihin. Pietarissa pureuduttiin lähialueyhteistyöhön ja erityisesti Luoteis-Venäjään, Vaasassa puolestaan rajaesteproblematiikkaan. Puheenjohtajuuskauden avanneen kestävä kehityksen konferenssin yhteydessä yhteistyöministerit keskustelivat epävirallisen lounastapaamisen merkeissä kestävä kehityksen pohjoismaisesta työstä ja osallistuivat paneelikeskusteluun kestävä kehityksen haasteista.

Suomen puheenjohtajuuskaudella onnistuttiin ratkaisemaan 13 rajaestettä. Yhteistyöministereiden säännöllisten keskustelujen lisäksi myös muut ministerineuvostot ja niiden alaiset virkamieskomiteat käsittelivät rajaesteitä vuoden aikana. Ministeriöihin nimettiin omat rajaestekontaktinsa yhteydenpidon parantamiseksi. Ministeri Ole Norrbackin johtaman Rajaestefoorumin työ rajaesteiden ehkäisemiseksi ja poistamiseksi jatkui.

Pohjoismaisesta yhteistyöstä keskusteltiin lasten ja nuorten kanssa vieraillemalla oppilaitoksissa erityisen ”road shown” merkeissä. Pohjoismaisille nuorisjärjestöille järjestettiin tilaisuus käsitellä avoimuuteen ja yhteiskunnalliseen vuoropuheluun liittyviä kysymyksiä syksyllä Norjan joukkosurmien jälkeen. Kielikysymystä pidettiin esillä ministerineuvoston kielikampanjan avulla, jota Suomessa toteutettiin kouluihin suuntautuneella Svenska nu -ohjelmalla. Yleistä viestintää tehtiin muun muassa verkkosivujen, kuukausittaisen uutiskirjeen, Facebook-sivujen ja eri kohderyhmille järjestettyjen tietoiskujen avulla.

Helsingissä maaliskuussa 2012

Alexander Stubb  
Pohjoismainen yhteistyöministeri

# Sisällysluettelo

Esipuhe .....	3
Sisällysluettelo .....	4
<b>POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT.....</b>	<b>6</b>
Pääministereiden yhteistyö.....	6
Yhteistyöministeriöiden yhteistyö.....	6
Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö .....	7
Puolustuspoliittinen yhteistyö.....	8
Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö .....	8
Yhteistyö kehityskysymyksissä .....	8
<b>HORISONTAAISET KYSYMYKSET .....</b>	<b>10</b>
Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen.....	10
Kestävä kehitys .....	12
Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot .....	13
Nuorisoyhteistyö .....	14
Kielikysymys.....	15
Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen .....	15
<b>POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA.....</b>	<b>17</b>
Kulttuuriyhteistyö.....	17
Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö.....	18
Ympäristö.....	20
Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka .....	21
Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla .....	24
Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori.....	25
Sosiaali- ja terveyspolitiikka .....	28
Tasa-arvoyhteistyö .....	29
Työelämää koskeva yhteistyö.....	31
Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö.....	32
<b>MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ .....</b>	<b>34</b>
Yhteistyö kuluttaja-asioissa .....	34
Liikenne.....	34
Rajaturvallisuusalan yhteistyö.....	34
Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat.....	35

Ihmiskaupan vastainen työ.....	35
Pelastusalan yhteistyö.....	36
Poliisiyhteistyö.....	39
Poliisi-, tulli- ja huume-yhteistyö.....	39
Yhteistyö saamelaisasioissa.....	40
LIITTEET.....	41
Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2011.....	41
Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2011.....	42

# POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

## Pääministereiden yhteistyö

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat vuoden aikana kerran, Pohjoismaiden neuvoston istunnon alla Kööpenhaminassa loka-marraskuun vaihteessa, jolloin järjestettiin myös pääministerivetoinen globalisaatiofoorumi. Samassa yhteydessä pääministerit tapasivat myös itsehallintoalueiden edustajat sekä Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston.

Pääministerit keskustelivat erityisesti tarpeesta vahvistaa ja vaalia Pohjoismaiden avoimuuteen ja laajaan osallisuuteen perustuvaa yhteiskuntamallia vastauksena Norjan traagisiin joukkosurmiin. Avoin pohjola oli myös pääministereiden ja parlamentaarikkojen teemakeskustelun aihe Pohjoismaiden neuvoston istunnossa. Pääministerit keskustelivat tapaamisessaan myös muun muassa yhteistyöstä kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa sekä kansainvälisten ilmastoneuvotteluiden tilanteesta. Globalisaatiofoorumissa keskityttiin ns. vihreän talouden kasvumahdollisuuksiin ja päätettiin tältä pohjalta kehittää konkreettista yhteistyötä kahdeksalla vihreän kasvun alueella.

## Yhteistyöministeriöiden yhteistyö

Yhteistyöministerit tapasivat vuoden aikana kolme kertaa virallisessa kokouksessa: Pietarissa helmikuussa, Vaasassa syyskuussa ja Kööpenhaminassa marraskuussa. Yleiseen budjettiprosessiin ja eri temaattisten kokonaisuuksien hankkeisiin liittyvän päätöksenteon lisäksi pj-kauden merkittäviin päätöksiin kuuluivat muun muassa uusi arktinen yhteistyöohjelma vuosille 2012–14, suuntaviivat yhteistyölle läntisten naapureiden kanssa vuosille 2012–16 ja lukuisat pj-rahastosta tuettavat hankkeet. Lisäksi vuoden aikana työstettiin ministerineuvoston budjettirakenteiden uudistusta ja erityisen prioriteettirahaston perustamista. Vuoden aikana oli käynnissä 16 globalisaatiohanketta, mukaan lukien pohjoismainen huippututkimushanke TFI joka on kasvanut kaikkien aikojen suurimmaksi yhteispohjoismaiseksi tutkimus- ja innovaatiopanostukseksi.

Suomen lanseeraaman käytännön mukaisesti yhteistyöministerikokouksissa syvennyttiin varsinaisen kokousagendan lisäksi myös tiettyyn eritysteemaan ja käytiin tutustumassa kokouspaikkakuntien pohjoismaisiin toimijoihin. Pietarissa pureuduttiin lähialueyhteistyöhön ja erityisesti Luoteis-Venäjään, Vaasassa puolestaan rajaesteproblematiikkaan.



*Yhteistyöministerit matkasivat Pietariin helmikuussa 2011 uudella Allegro-junalla.*

Pj-kauden avanneen kestävän kehityksen konferenssin yhteydessä Turussa yhteistyöministerit keskustelivat epävirallisen lounastapaamisen merkeissä kestävän kehityksen pohjoismaisesta työstä ja osallistuivat paneelikeskusteluun kestävän kehityksen haasteista.

Suomen yhteistyöministeri esitteli Pohjoismaiden neuvoston istunnossa kolme ministerineuvoston selontekoa/esitystä: selonteko Suomen pj-kauden tuloksista, esitys budjetiksi 2012 ja selonteko Valko-Venäjä aktiviteeteista 2011.



Puheenjohtajavuoden merkittävimäksi ilmasto-aiheiseksi tapahtumaksi nousivat alkusyksystä järjestetyt ilmastofestivaalit Nordic Climate Festival @ Aalto, joiden puitteissa satakunta pohjoismaisten korkeakoulujen opiskelijaa kutsuttiin etsimään tuoreita ja käytännönläheisiä ratkaisuja ilmastonmuutoksen haasteisiin Aalto yliopiston johdolla. Opiskelijatöistä koottu loppuraportti, *Shortcuts to Sustainable Nordic Communities*, julkaistiin pohjoismaisena ilmastopäivänä 11. marraskuuta

(<http://www.climatefestival2011.fi/outcomes/>).

*Ilmastonmuutoksen hallinta oli Suomen pj-kauden päätteeksi. Pohjoismaisilla ilmastofestivaaleilla syyskuussa 2011 etsittiin käytännön ratkaisuja ilmastonmuutoksen haasteisiin.*

## **Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö**

Suomi toimi vuonna 2011 myös epävirallisen pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön puheenjohtajana. Vuoden aikana jatkettiin pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön tiivistämistä vuonna 2009 julkaistun Norjan entisen ulko- ja puolustusministeri Thorvald Stoltenbergin selvityksen suositusten pohjalta. Ulkoministerikokouksia järjestettiin kolme, huhtikuussa Helsingissä, syyskuussa New Yorkissa ja lokakuussa Kööpenhaminassa.

Pohjoismaiden välinen solidaarisuusjulistus valmisteltiin Suomen johdolla kevään 2011 aikana ja hyväksyttiin Helsingissä huhtikuussa. Lissabonin sopimukseen sisältyvän solidaarisuuslausekkeen myötä Suomi on jo sitoutunut auttamaan muita EU:n jäsenmaita ja pohjoismaisessa julistuksessa vahvistetaan, että myös EU:n ulkopuoliset Pohjoismaat Norja ja Islanti kuuluvat samantyyppisen yhteisvastuun piiriin. Vastavuoroisesti tämä pätee ao. maiden osalta myös Suomeen ja Ruotsiin. Julistuksen taustalla on pohjoismainen arvoyhteisö ja maantieteellinen läheisyys sekä kaikkien maiden halu edistää alueellista vakautta.

Tietoturvasyysyhteistyö eteni ja Pohjoismaat sopivat kansallisten tietoturvaviranomaisten yhteistyöverkoston perustamisesta. Verkoston perustamista suosittelee Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteydessä toiminut työryhmä ja se toteutuu vuoden 2012 aikana. Norja teki vuoden lopussa esityksen laajemmasta yhteistyöstä kyberturvallisuuden alalla ja asiaan palataan vuonna 2012.

Mahdollisuuksia syventää ulkoasiainhallintojen yhteistyötä kartoitettiin edelleen. Kaikki Pohjoismaat ovat kiinnostuneita yhteistyön laajentamisesta ja kehittämisestä erityisesti edustustoverkon osalta. Tehdyn pohjatyon perusteella ollaan luomassa luettelo asemapaikoista, joissa voidaan harkita voimien yhdistämistä ja

yhteistilojen käyttöönottoa. New Yorkin ulkoministerikokouksessa syyskuussa Suomi esitteli suunnitelman pohjoismaisesta rauhanvälitysverkostosta. Työtä jatketaan virkamiestasolla Norjan puheenjohtajuuskaudella.

## **Puolustuspoliittinen yhteistyö**

Puolustusalan yhteistyössä on siirrytty uuteen kokonaisvaltaiseen yhteistyörakenteeseen (Nordic Defence Cooperation, NORDEFECO). Ruotsi oli yhteistyön puheenjohtaja vuoden 2011 ajan. NORDEFECO jakautuu viiteen yhteistoiminta-alueeseen, joilla järjestäydettiin ja laadittiin toimintasuunnitelmat. Lähtökohta on ollut, että Suomi osallistuu vain sellaisiin työryhmiin, joiden toiminta palvelee puolustusvoimien toimintojen kehittämistä. Suomen tällä hetkellä johtamassa suorituskyky-yhteistyössä on toteutettu kansallisten kehittämissuunnitelmien vertailu ja identifioitu ns. top ten -kärkihankkeet, joista Suomi johtaa kahta kärkihanketta.

NORDEFECO-yhteistyössä operaatioita koskevan yhteistoiminta-alueen painopisteeksi on asetettu yhteistyö ISAF-operaatioissa. Pohjoismaat selvittivät mahdollisuutta yhteiseen kontribuutioon YK:n rauhanturvaoperaatioissa lähivuosina, mutta tämän edellytykset todettiin kuitenkin vähäisiksi. Pohjoismaat ovat jatkaneet tukea afrikkalaisten rauhanturvavalmiuksien kehittämiseksi.

## **Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö**

Pohjoismaiden ulkomaankauppaministerit kokoontuivat marraskuun alussa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Pääaiheet olivat Maailman kauppajärjestö WTO ja monenkeskisen kauppajärjestelmän tila sekä Venäjän WTO-jäsenyys, Tanskan EU-puheenjohtajuuskauden kauppapoliittiset prioriteetit sekä pohjoismainen rajaesteyhteistyö. Tanskan tulevan EU-puheenjohtajuuskauden kauppapoliittiset prioriteetit saivat vahvaa tukea kaikilta Pohjoismailta.

## **Yhteistyö kehityskysymyksissä**

Pohjoismainen yhteistyö kehityspolitiikan ja -yhteistyön saralla tiivistyi vuoden 2011 aikana. Kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä pohjoismaat ovat Suomelle keskeinen viiteryhmä. Kanssakäynti on tiivistä erityisesti ns. Nordic Plus -kokoonpanon muodossa. Maaryhmään kuuluvat pohjoismaiden lisäksi samanmielisinä maina Iso-Britannia, Irlanti sekä Hollanti. Nordic Plus -yhteistyö kehityspolitiikan saralla pohjautuu kehitysosastopäälliköiden kokoukseen kerran vuodessa, jota täydentävät virkamiestason yhteydenpito ja kokoukset. Yhteistyö maaryhmän kanssa on Suomelle tärkeä kanava saada ajankohtaista tietoa, jakaa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä sekä osallistua ryhmittymän kannanmuodostukseen.

Tiiviimmillään Nordic Plus -ryhmän yhteistyö, vuonna 2011 Tanskan vetämänä, oli Busanissa, Etelä-Koreassa avun tuloksellisuuden neljännen korkean tason foorumin valmistelussa. Ryhmä laati yhteisiä kantoja ja puheenvuoroja, korostaen sitä, että avunantajien kunnianhimon tason ei tulisi laskea avun tuloksellisuuteen liittyen. Busanissa perustettiin uusi maailmanlaajuinen kehityspolitiikan tuloksellisuutta koskeva kumppanuus. Nordic Plus on korostanut, että kumppanuuden toimeenpanossa on oltava mahdollisimman käytännönläheisiä ja toimeenpanorakenteiden on oltava kevyitä: kehitysyhteistyön kehittämisessä painopisteen on oltava maatason toiminnassa. Pohjoismaisilla kehitysministereillä oli oma kokouksensa Busanissa, missä sovittiin että Pohjoismaat tapaavat ministeritasolla jatkossakin, ja ministeri Hautala kutsui kollegansa uuteen tapaamiseen Helsinkiin vuoden 2012 alussa.



Suomi uusi sopimuksen Pohjoismaisen Afrikka-instituutin (Nordic Afrika Institute, NAI) perusrahoituksen jatkamisesta kaudella 2011–2013 sekä tuki lisärahoituksella kesäkuussa 2011 järjestettyä European Conference on African Studies (ECAS4) -konferenssia, jota Pohjoismainen Afrikka-instituutti isännöi Uppsalassa. Konferenssi keskittyi Afrikan kehityksen omistajuuskysymyksiin. Tällä hetkellä (2010–2012) Suomi toimii instituutin tutkimus- ja ohjelmanevoston puheenjohtajanaan ja neuvosto alkoi valmistella loppuvuodesta 2011 instituutin tutkimustoiminnan evaluointia, mikä on määrä toteuttaa vuoden 2012 aikana.

Kehityspoliittisen tutkimuksen osalta mainittavaa on ulkoasianministeriön osallistuminen pohjoismaiseen kehitystutkimuksen konferenssiin, joka pidettiin Kööpenhaminassa marraskuussa. Järjestäjinä olivat pohjoismaiset kehitystutkimuksen seurakunnat ja paikalla olivat keskustelemassa myös eri pohjoismaiden kehitystutkimusta rahoittavat tahot. Konferenssin yhteydessä keskusteltiin kesäkuussa 2011 valmistuneesta selvityksestä *Nordic Development Research Perspectives*, jossa vertailtiin kehitystutkimuksen suuntia ja rahoitusmalleja eri pohjoismaissa.

Kehitysyhteistyön tilastoinnin seuranta ja raportointia koskevaa yhteistyötä on käyty epävirallisissa kokouksissa pohjoismaisten OECD/DAC-maiden (Suomi, Ruotsi, Tanska, Norja) tilastoryhmän (WP-STAT) edustajien kesken. Työryhmä on pitänyt kokouksia yhden isäntämaan vuorollaan kutsumana. Viimeisin kokous pidettiin joulukuussa 2011 Helsingissä. Ryhmässä on käyty keskustelua ODA-raportoinnin kehittämistä ja haasteista ja työ on edesauttanut päätöksentekoa virallisissa DAC WP-STAT-kokouksissa.

#### Pohjoismaiden kehitysrahasto NDF

Pohjoismaiden kehitysrahasto on vuodesta 2009 keskittynyt toiminnassaan köyhimpien kehitysmaiden tukemiseen ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa. NDF myöntää olemassa olevan lainakannan takaisinmaksuista saatavat varat lahja-apuna tähän toimintaan. Kehitysrahasto vahvisti vuonna 2011 entisestään rooliaan todellisena ilmastohankekriteereiden asiantuntijana ja kehitti yhteistyötään kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten kanssa ml. Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö Nefco. Johtokunta hyväksyi vuoden 2011 aikana 18 hanketta, joiden yhteenlaskettu rahoitus oli 32,5 miljoonaa euroa.

#### Pohjoismainen yhteistyö Maailmanpankissa ja alueellisissa kehitysrahoituslaitoksissa

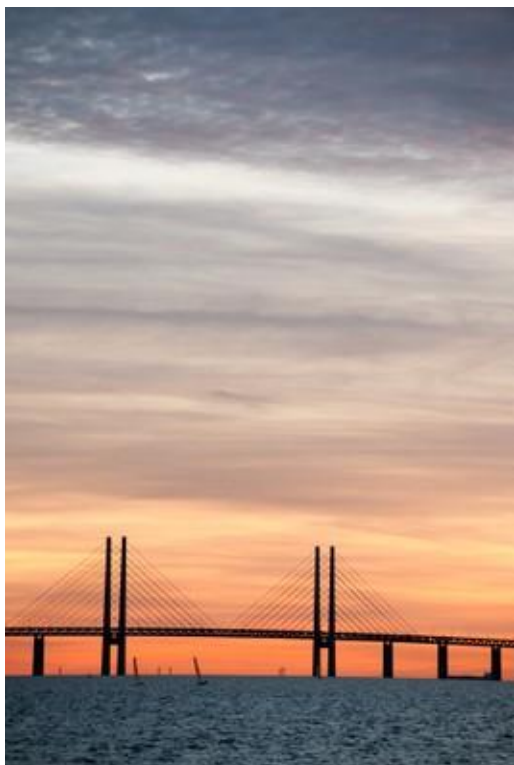
Tiivis pohjoismainen yhteistyö kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa muodostaa vahvan vaikuttamisen perustan. Pohjoismaat toimivat samassa äänestysryhmässä Maailmanpankissa, Afrikan kehityspankissa, Aasian kehityspankissa ja Latinalaisen Amerikan kehityspankissa. Äänestysryhmäkoordinaatio onkin tärkein yhteistyön muoto, koska sen kautta Pohjoismaiden edustajat keskustelevat käytännössä viikoittain yhteisestä kannanmuodostuksesta. Tämän lisäksi kehityspankkien yhteinen pohjoismainen koordinaatiokokous pidettiin tammikuussa Reykjavikissa ja eri äänestysryhmät kokoontuivat kerran tai kaksi vuodessa erillisiin strategiakeskusteluihin.

## HORISONTAALISET KYSYMYKSET

### Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen

Rajaestetyö kuului Suomen puheenjohtajakauden ehdottomiin kärkiaiheisiin. Hallitusohjelmassa 2011 todetaan, että jatkaessaan ja syventäessään liikkuvuutta ja kanssakäymistä edistävää Pohjoismaiden välistä rajaesteyhteistyötä hallitus kiinnittää erityistä huomiota yksityisten kansalaisten kohtaamiin puutteellisesta yhteensovittamisesta johtuviin ongelmiin, kuten ristiriitaisiin eläke- ja sosiaalipoliittisiin ratkaisuihin.

Suomen pj-kaudella onnistuttiin ratkaisemaan 13 rajaestettä. Yhteistyöministeriöiden säännöllisten keskustelujen lisäksi pj-kaudella pyrittiin siihen, että myös kaikki muut ministerineuvostot ja niiden alaiset virkamieskomiteat käsittelevät rajaesteitä vuoden aikana. Kansallisiin ministeriöihin nimettiin vuoden aikana omat rajaestekontaktinsa yhteydenpidon parantamiseksi. Rajaesteet olivat Pohjoismaiden neuvoston istunnon keskusteluissa yksi pääaiheista.



*Vapaan liikkuvuuden edistäminen kuuluu pohjoismaisen yhteistyön suuriin päämääriin.*

#### Pohjoismainen rajaesteisiin liittyvä selvitystyö

Yhteispohjoismaisista toimijoista yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta edistävä Rajaestefoorumi aloitti uuden kolmivuotiskautensa. Rajaestefoorumin tehtävänä on tunnistaa ja priorisoida konkreettisia rajaesteitä yhteistyössä maiden hallitusten kanssa sekä ehdottaa niihin ratkaisuja. Foorumin puheenjohtajana jatkoi Ole Norrback, Suomen edustajana Larserik Häggman ja Ahvenanmaan edustajana Gunnar Westerholm.

Joulukuussa 2010 aloittanut työelämän virkamieskomitean ja sosiaali- ja terveyspolitiikan virkamieskomitean yhteinen asiantuntijaryhmä jatkoi 14 kuukautta kestävästä selvitystyöstään. Ryhmän tehtävänä on kartoittaa, analysoida ja antaa ratkaisuehdotuksia erityisesti sosiaalivakuutus- ja työelämänalan ongelmiin. Ryhmän puheenjohtajana toimii Kelan hallinto-osaston kansainvälisten asioiden suunnittelupäällikkö Essi Rentola ja sihteerin tehtävää hoitaa Heli Mäkipää Pohjola-Nordenista. Ryhmä antaa loppuraporttinsa maaliskuussa 2012.

#### Tiedotus, neuvonta ja uusien rajaesteiden kartoitus

Yksi rajaestetyön puoli on pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen. Suureksi osaksi arkea helpotetaan neuvonnalla ja tiedottamisella, mutta samalla neuvontapalvelut myös kartoittavat uusia mahdollisia rajaesteitä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama ja Suomessa Pohjola-Nordenin hallinnoima tiedotus- ja neuvontapalvelu Haloo Pohjola kasvatti toimintaansa. Tammikuussa 2011 neuvontapalvelun verkkosivut siirtyivät Pohjoismaiden ministerineuvoston verkkosivujen (norden.org) alle, jolloin Haloo Pohjolan sivujen kuukausittainen kävijämäärä kasvoi noin 25 000 vieraaseen. Suomesta vierailijoita oli n. 4050 kuukaudessa ja

Suomea koskevilla sivuilla vierailijoita oli n. 2500 kuukaudessa. Kysymyksiä neuvontapalveluun tuli 3247, joista rajaesteiksi identifioitiin n. 6 %.

Haloo Pohjola laajeni myös alueellisesti. Ahvenanmaalle perustettiin oma toimipiste 1.1.2011. Uusi toimipiste on kahden vuoden kokeiluprojekti, jota Ahvenanmaalla hallinnoi Föreningen Norden på Åland. Vuonna 2011 sovittiin myös toiminnan ulottamisesta Färsearille.

Uutena alueellisena neuvontapalveluna joulukuussa 2011 aloitti Pohjoiskalotin alueella Pohjoiskalotin rajaneuvonta. Neuvontapalvelun toimisto sijaitsee Torniossa, ja projektia hallinnoi Lapin liitto. Rahoituksesta vastaa Pohjoismaiden ministerineuvosto. Yhteistyö ja tiedonvaihto Haloo Pohjolan, Pohjoiskalotin rajaneuvonnan sekä muiden alueellisten neuvontapalveluiden eli Öresund Direktin ja Grensetjensten Morokulienin välillä on tiivistä.

#### Pohjola-Norden neuvontatoimikunta

Suomen sisällä eri ministeriöiden, Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen, Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaation (CIMO), Opetushallituksen, Verohallinnon ja Väestörekisterikeskuksen tiedonvaihtoa rajaestetyöstä tehtiin Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnassa, joka kokoontui vuoden aikana 3 kertaa. Neuvontatoimikunta järjesti myös koulutustilaisuuden Pohjoismaiden neuvoston uusille jäsenille pohjoismaisesta yhteistyöstä. Toimikunnan puheenjohtajana toimi Maarit Feldt-Ranta.

#### Tapahtumat

Haloo Pohjola, Rajaestefoorumi ja Ulkoasiainministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristö järjestivät osana Suomen puheenjohtajuusohjelmaa rajaesteitä käsittelevän keskustelutilaisuuden Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Tilaisuudessa julkaistiin myös Haloo Pohjolan rajaeste-esite ”Jyrkin ja Johannan tarina”.

Jatkona Kööpenhaminassa syksyllä 2010 pidetylle konferenssille järjestettiin Tukholmassa Rajaestefoorumin johdolla laaja pohjoismainen rajaestekonferenssi marraskuun lopussa. Tapahtumassa keskityttiin ennen kaikkea rajaesteiden kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Suomesta konferenssissa alusti sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko.

Haloo Pohjola ja Pohjola-Norden osallistuivat vuoden 2011 aikana Suomen puheenjohtajuuskauden pohjoismaiseen ”road show”:n, joka pyöri ympäri Suomea. Haloo Pohjola järjesti pohjoismaisen tapahtuman yhteydessä Joensuussa huhtikuussa ja Vaasassa syyskuussa seminaarit opiskelijoiden liikkuvuudesta Pohjoismaissa. Seminaareissa koulutettiin opinto-ohjaajia ja muita neuvontatyötä tekeviä pohjoismaisista sopimuksista, opiskelusta Pohjoismaissa sekä muuttomuodollisuuksista Pohjoismaiden välillä.

## Kestävä kehitys

Kestävä kehitys oli näkyvässä roolissa Suomen pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden aikana 2011. Kauden käynnistystapahtuma oli tammi- ja helmikuun taitteessa Turun kaupunginteatterissa järjestetty pohjoismainen kestävän kehityksen konferenssi *Ratkaisuja 2011 – yhdessä, lähellä*. Konferenssi keräsi kahden ja puolen päivän aikana 584 osallistujaa 16 eri maasta, pääosin Pohjoismaista. Tilaisuuden avasi pääministeri Mari Kiviniemi. Yhteistyöministerioiden paneeli jatkoi avajaistilaisuutta keskustelulla pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta, kestävästä kehityksestä ja ilmastomuutoksesta. Suomesta paneeliin osallistui pohjoismaisesta yhteistyöstä vastannut asuntoministeri Jan Vapaavuori.

Konferenssia pidettiin erittäin onnistuneena tilaisuutena paitsi sisällöllisen antinsa, myös järjestelyjensä puolesta. Konferenssissa noudatettiin mahdollisimman pitkälle kestävän kehityksen periaatteita ja kriteerejä alkaen lähiruokatarjonnasta ja ympäristömerkityistä hotelleista aina ympäristöystävälliseen matkustamiseen ja liikkumiseen sekä lasten, nuorten ja kaupunkilaisten osallistumiseen. Konferenssiraportti on saatavilla englanniksi ja se löytyy verkkosivulta: <http://www.ratkaisuja2011.fi/>

Pohjoismainen kestävän kehityksen konferenssi oli osa pohjoismaista konferenssiiperinnettä, jossa pohjoismaiset kaupungit järjestävät erityisesti alue- ja paikallistason toimijoille suunnattuja konkreettisiin käytäntöihin fokuoituja tilaisuuksia. Seuraava konferenssi järjestetään Ruotsin pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden aikana 2013 Uumajassa.



*Toimet Itämeren suojelun vahvistamiseksi ovat olennainen osa pohjoismaista kestävän kehityksen työtä.*

Konferenssi oli myös osa Pohjolan kestävän kehityksen strategian (Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderade utgåva med mål och insatser 2009 - 2012) toimeenpanoa kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.

Pohjoismaisen kestävän kehityksen strategian toimeenpanoa ohjaava ja yhteistyöministeriöiden asettama pohjoismainen kestävän kehityksen asiantuntijaryhmä (BU-expertgruppen) kokoontui vuonna 2011 kolme kertaa:

huhtikuussa Helsingissä, lokakuussa Oslolla ja joulukuussa Kööpenhaminassa. Ryhmän puheenjohtajana toimi ylitarkastaja Annika Lindblom ympäristöministeriöstä ja jäsenenä neuvotteleva virkamies Anne Eriksson sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä.

Kokouksissa valmisteltiin erityisesti vuoden 2012 lopulla umpeutuvan Pohjolan kestävän kehityksen strategian jatkoa sekä pohjoismaista panosta kesäkuussa 2012 pidettävään YK:n kestävän kehityksen konferenssiin (Rio+20). Näistä asioista laadittiin myös esitykset pohjoismaiselle yhteistyökomitealle (NSK). Lisäksi BU-ryhmä teetti Copenhagen Resource Institutilla (CRI) selvityksen pohjoismaisen kestävän kehityksen strategian toimeenpanosta ja tunnettuudesta ministerineuvostossa ja jäsenmaissa.

Pohjoismaisen kestävän kehityksen strategiatyön jatkoon liittyen BU-ryhmä järjesti Norjan ehdotuksesta Oslolla lokakuussa työpajan, johon kutsuttiin osallistujia erityisesti ministerineuvoston virkamieskomiteoista.

Työpajassa esiteltiin CRI:n laatiman selvityksen tulokset ja keskusteltiin, miten pohjoismaista kestävä kehityksen työtä tulisi vuoden 2012 jälkeen kehittää. Työpajaan osallistui noin 30 asiantuntijaa usealta eri sektorilta, jotka osallistuivat erittäin aktiivisesti ideointiin. Tunnelma tilaisuudessa oli myönteinen, ja se ennakoivat sektorikomiteoiden aktiivista osallistumista mahdollisen uuden kestävä kehityksen ohjausasiakirjan laadintaan ja kommentointiin vuoden 2012 aikana.

BU-ryhmä käsitteli kokouksissaan myös sektorivirkamieskomiteoiden raportit strategian toimeenpanon edistymisestä 2011 sekä teki ehdotuksen vuoden 2012 projektirahojen jaosta kahdelle suuremmalle pohjoismaiselle hankkeelle (Pohjoismaisen korkeakouluverkoston kehittäminen sekä kestävä vesiviljely). Lisäksi kestävä kehityksen budjetista 2011 rahoitetaan muun muassa pohjoismaisia tapahtumia ja toimintaa Rio+20:ssa, Hållbart Norden -filmin tekoa sekä tulevaa strategiatyötä.

Vuodelle 2011 projektirahaa oli myönnetty viidelle hankkeelle, joiden katsottiin parhaiten toteuttavan yhteistyökomiteassa (NSK) sovittuja prioriteettiteemoja koulutus ja paikallinen osallistuminen. Näistä hankkeista neljä käynnistyi suunnitellusti, yksi peruutti hankehakemuksensa hyväksymisen jälkeen, joten määräraha siirrettiin vuoden 2012 budjettiin.

BU-ryhmä oli aktiivinen myös kansainvälisesti, erityisesti YK:ssa. Suomen johdolla valmisteltiin ja vedettiin läpi kaksi oheistilaisuutta YK:n kestävä kehityksen toimikunnan 19. istunnossa (CSD-19) New Yorkissa toukokuussa 2011. Toinen tilaisuus oli Euroopan ympäristökeskus EEA:n kanssa yhteistyössä järjestetty asiantuntijaworkshop kestävästä kulutuksesta ja vihreästä taloudesta Scandinavia Housessa. Toinen tilaisuus oli korkean tason oheistapahtuma YK:n konferenssitiloissa. Teemana oli kestävä tuotanto- ja kulutus vihreässä taloudessa. Tilaisuudessa esiintyivät mm. ympäristöministeriön kansliapäällikkö Hannele Pokka, Tanskan ympäristöministeri Karen Ellemann, Etelä-Afrikan varaympäristöministeri Rejoice Mabudafashi, EEA:n pääjohtaja Jacqueline McGlade ja Kansainvälisen luonnonsuojeluliitto IUCN:n presidentti Ashok Khosla.

## **Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot**

Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkoi aktiivista yhteistyötä muiden pohjoisten alueneuvostojen ja alueellisten rakenteiden kanssa ja se osallistui osaltaan EU:n Itämeristrategian ja Pohjoisen ulottuvuuden politiikan toimeenpanoon. PMN tukee pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden sihteeristöä, joka toimii ministerineuvoston sihteeristön yhteydessä Kööpenhaminassa. PMN osallistui pohjoisen ulottuvuuden korkeiden virkamiesten kokoukseen marraskuussa 2011 Reykjavikissa. PMN myös vetää useita EU:n Itämeristrategian lippulaivahankkeita.

Suomen pj-kaudella työstettiin ja hyväksyttiin uusi arktisen yhteistyön ohjelma (2012–14), jonka kattava teema on kestävä kehitys arktisilla alueilla. Valko-Venäjä-aktiviteettien suhteen pääpaino oli Vilnassa toimivan pakolaisyliopisto EHU:n tukeminen sekä kahden komission rahoittaman demokraatarahaston hallinnointi. Vuoden aikana hyväksyttiin myös yhteistyötä ns. läntisten naapureiden kanssa linjaavat suuntaviivat. Baltian maita ja Luoteis-Venäjä-yhteistyötä koskevat suuntaviivat (2009–13) evaluoitiin kertomusvuonna, ja niiden uudistusta ryhdyttiin valmistelemaan loppuvuodesta 2011 varsinaisen työn käynnistyessä v. 2012 aikana.

Puheenjohtajuusvaroilla tuettiin syyskuussa Pietarissa järjestettyjä ”Pohjolan viikkoja”, joiden toteutuksesta vastasi PMN:n konttori yhteistyössä pohjoismaisten pääkonsulaattien kanssa. Pietarissa toteutettiin marraskuussa myös Suomi-Venäjä seuran kanssa laaja kansalaisjärjestöfoorumi, johon Suomesta osallistui mm. eduskunnan puhemies. Tallinnassa ja Riikassa toteutettiin nk. pop-up design tapahtumat yhteistyössä suurlähetystöjen ja PMN:n konttorien kanssa.

Venäjän kanssa tehtävässä lähialueyhteistyössä Suomi jatkoi yhdessä Ruotsin kanssa yhteisiä hankkeitaan Leningradin ja Kuolan ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantamiseksi. Norjan kanssa jatkettiin hanketta Kuolan ydinvoimalaitoksen turvallisuusparametrinäyttöjärjestelmän ylläpitämiseksi. Norjan johtama ja myös Suomen ja Ruotsin osaltaan rahoittama Itämeren RTG-majakoiden radioaktiivisia virtalähteitä koskeva, G8-maiden Globaali kumppanuus -ohjelmaan kuuluva hanke eteni vaiheeseen, jossa kaikki säteilevät lähteet on siirretty pois majakoilta. Hanke saatetaan lopulliseen päätökseen vuonna 2012. Ruotsin, Suomen ja Norjan yhteistä strategiaa Venäjän kanssa tehtävässä ydinturvallisuustyössä pohdittiin maaliskuuhuhtikuun vaihteessa Sigunassa. Siellä sovitun mukaisesti kaikkien kolmen Pohjoismaan edustajat osallistuivat Venäjän ydinvoimayhtiön Rosenergoatomin kanssa kesä- ja lokakuussa käytyihin säteily- ja ydinturvallisuusparannusohjelmien tilannekatsaus- ja suunnittelukokouksiin.

## **Nuorisoyhteistyö**

Pohjoismainen nuorisoyhteistyö oli kertomusvuonna aktiivista. Näkyvimvät yhteistyömuodot olivat perinteisesti Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (NPN) ja Nordjobb-vaihto-ohjelma, joita Suomessa koordinoi Pohjola-Nordenin nuorisoliitto. Pohjoismaiden neuvoston (PN) alainen Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (NPN) järjesti vuotuisen istuntonsa lokakuun lopussa Kööpenhaminassa. Istunto on pohjoismaisille nuorisopoliitikoille merkittävä ja ainutlaatuinen tapahtuma kerätessään eri nuorisopoliittiset järjestöt yhteiseen foorumiin. Teema vuonna 2011 oli ihmisoikeudet Itämeren alueella. Nuorisopoliitikot laativat yhteisiä julkilauselmia, jotka toimitettiin perinteiseen tapaan PN:n istuntoon. Täten varmistetaan nuorten näkökulmien esiintulo myös virallisessa yhteistyössä.

Pohjola-Nordenin nuorisoliitto ja Nuorten Pohjoismaiden neuvosto järjestivät yhteistyössä PMN:n ja sen puheenjohtajamaan Suomen (ulko-, sisä- sekä opetus- ja kulttuuriministeriöiden) kanssa lokakuussa seminaarin, jonka teemoina olivat suvaitsevaisuus ja avoin pohjoismainen yhteiskunta. Seminaarin osallistui Pohjoismaiden poliittisten nuorisojärjestöjen ja Norden-yhdistysten nuorisoliittojen edustajia Pohjoismaista keskustelemaan suvaitsevaisuudesta ja sananvapaudesta Norjan heinäkuun joukkosurman takia. Osallistujien työryhmissään kokoamat julkilausumat esiteltiin PN-istunnossa Kööpenhaminassa marraskuussa 2011.

Pääasiassa ministerineuvoston rahoittaman Nordjobb-ohjelman tavoitteena on tarjota 18–28-vuotiaille pohjoismaalaisille nuorille kesätyötä, asunto sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanohjelmaa Pohjolassa. Näin lisätään liikkuvuutta pohjoismaisilla työmarkkinoilla sekä lisätään tietämystä pohjoismaisista kielistä ja kulttuureista. Vuonna 2011 lähes 9000 nuorta haki Nordjobbia ja noin 650 nuorta sai Nordjobbin. Suomesta Nordjobbin sai 48 nuorta, joista suurin osa oli ruotsalaisia. Suomessa Nordjobb-työpaikkoja on pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Pohjanmaalla. Suomalaisia hakijoita oli 2300 ja suomalaisista yli 200 sai Nordjobbin.

Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristö toteutti yhteistyössä ulkoasianministeriön Eurooppa-tiedotuksen kanssa ns. road shown, jonka puitteissa kierrettiin puolen tusinaa suomalaista paikkakuntaa (Vuokatti, Joensuu, Hämeenlinna, Vaasa, Turku, Jyväskylä) pääasiassa erilaisissa oppilaitoksissa kertomassa pohjoismaisesta yhteistyöstä ja sen nuorille tarjoamista mahdollisuuksista tiettyjen teemojen avulla.



*Pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavat ministerit Vaasan lyseossa syyskuussa 2011.*

## **Kielikysymys**

Pohjoismaisten kielten ymmärrys ja sitä kautta pohjoismaisen identiteetin ja yhteisöllisyyden vahvistaminen kuuluivat Suomen puheenjohtajakauden keskeisiin teemoihin. Suomessa kysymys liittyy ennen kaikkea ruotsin – ja sitä kautta muiden skandinaavisten kielten – ymmärtämiseen ja puhumiseen.

Svenska nu -verkosto osallistui vuonna 2011 pohjoismaiseen kielikampanjaan vastaamalla kampanjan Suomen kansallisesta osasta. Pohjoismainen kielikampanja sai alkunsa Tanskan toimiessa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajanaan vuonna 2010. Kampanjaohjelmaa järjestettiin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Vuoden 2011 aikana opettajien täydennyskoulutuksiin osallistui 2000 opettajaa ja noin 3000 oppilasta sai luokkahuoneeseen pohjoismaisen vierailijan osana erityispanostusta, joka toteutettiin pohjoismaisen kielikampanjan tuella.

Svenska nu -verkosto on myös kertonut toimintamalleistaan pohjoismaisissa konferensseissa ja seminaareissa, osallistunut naapurikielten opettamista käsitteleviin opettajien täydennyskoulutuksiin ja tehnyt yhteistyötä eri verkostojen ja projektien kanssa naapurikieltenopetuksen parissa Pohjoismaissa. Tämän lisäksi Svenska nu on tiedottanut pohjoismaisen kouluyhteistyön tukimuodoista ja edistänyt koulujen ja opettajien välisiä yhteyksiä. Svenska nu -verkostoa koordinoi Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus.

## **Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen**

Pohjoismaiset itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti osallistuivat ministerineuvoston toimintaan aktiivisesti Helsingin sopimuksen määrittämässä raameissa ja mahdollisimman täysipainoista osallistumista linjanneen Ahvenanmaan asiakirjan pohjalta. Suomen puheenjohtajakauden aikana Ahvenanmaalla järjestettiin useita virkamieskokouksia ja lukuisia muita pohjoismaisia tapahtumia. Ahvenanmaan edustaja myös johti puhetta muun muassa yhteistyökomitea NSK:n tapaamisessa kesäkuussa. Itsehallintoalueiden asemaa vahvistettiin huomattavasti Ahvenanmaalla ja Grönlannissa toimivien Pohjolan talojen sekä Färsaarilla, Reykjavikissa ja Helsingissä sijaitsevien pohjoismaisten instituuttien

peruskirjauudistuksen myötä mitä tulee itsehallintoalueiden osallistumiseen talojen/instituuttien hallitustyöskentelyyn.



*Pohjoismainen yhteistyökomitea NSK järjesti kokouksensa kesäkuussa 2011 Ahvenanmaalla*



# POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

## Kulttuuriyhteistyö

Kulttuuriyhteistyö on pohjoismaisen yhteistyön ydinaluetta. Pohjoismainen kulttuuriyhteistyö nojaa tukevasti maiden yhteiselle demokratialle, tasa-arvoa, avoimuutta ja kulttuurin moninaisuutta korostavalle arvopohjalle ja se on toiminut monessa yhteydessä kansainvälisenä esikuvana. Pohjoismaisissa yhteiskunnissa vallitsee laaja yhteisymmärrys kulttuurin merkityksestä yhteiskunnan voimavarana. Kulttuurin kulutus on jo nyt Pohjoismaissa suurta ja kulutuksen ohjaaminen materiaalisesta kulutuksesta yhä enemmän immateriaalikulutuksen suuntaan tukee kestävästä ilmasto- ja ympäristökehitystä.

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuurisektorin puheenjohtajuusohjelman teemoina olivat Luova ja globaali Pohjola, Kulttuuri ja luovuus kukoistamaan, Liikkuva Pohjolan kulttuuri, Kulttuuripoliittisesti vaikuttava Pohjola, Lapset ja nuoret – pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön tulevaisuus sekä Kulttuuriyhteistyön rakenteiden uudistaminen.

Puheenjohtajuusohjelman puitteissa saatettiin päätöksen ministerineuvoston kulttuurisektorin kolmivuotinen globalisaatio-ohjelma Pohjolan kulttuuri maailmalla, kun Pohjoismaiden kirjallisuus oli Pariisin kirjamesujen Salon du Livren teemana. Messujen yhteydessä järjestettiin kulttuurifoorumi pohjoismaisten kielten



kääntämisestä ja pienten kielialueiden mahdollisuuksista menestyä kansainvälisillä kustannusmarkkinoilla. Toinen puheenjohtajuusohjelmaan kuulunut kulttuurifoorumi esitteli Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden ensimmäisiä, vuonna 2011 käynnistyneitä hankkeita. Puheenjohtajuusseminaareissa käsiteltiin sirkuksen pohjoismaista vuotta sekä taiteen ja kulttuurin alan liikkuvuuden ja residenssitoiminnan tulevaisuuden haasteita. Asiantuntijaseminaarien teemoina olivat indikaattorityöskentely

*Pohjoismainen sirkus nousi tukevaan käsilläseisontaan Suomen pj-kauden aikana*

pohjoismaisissa ja eurooppalaisissa lasten ja nuorten ohjelmissa, pohjoismaisen kirjastopolitiikan tulevaisuus sekä kulttuurihankkeet osana kehitysyhteistyötä.

Puheenjohtajuusohjelmassa Suomi kiinnitti huomiota pohjoismaisen tietopohjan vahvistamisen tarpeeseen pohjoismaisessa kulttuuriyhteistyössä ja julkaisi ensimmäisen katsauksen pohjoismaisiin kulttuuritilastoihin. Tarkoituksena on saada pohjoismaiset tilastoasiantuntijat jatkamaan tietopohjan vahvistamista hyödyntämällä olemassa olevia tietolähteitä. Kartoitukset julkaistiin opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyyysien sarjassa (2011:13) suomeksi ja ruotsiksi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuri- ja elinkeinosektoreiden yhteinen johtoryhmä KreaNord vahvisti luovaa taloutta ja edisti kulttuuriyrittäjien asemaa Pohjoismaissa ja keskittyi ministerineuvoston KreaNordille

vahvistaman neljän politiikkasuosituksen selvittämiseen ja toimeenpanoon. KreaNord teetti ulkopuolisen arvioinnin toiminnastaan vuosina 2008–2010.

Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuus keskittyi luovan talouden edistämiseen Pohjoisen ulottuvuuden alueella. Kumppanuuden johtoryhmä päätti puheenjohtajuuden siirtymisestä Suomelle v. 2012.

Suomen puheenjohtajakaudella ministerineuvosto saattoi kulttuuriyhteistyön rakenteiden uudistamisen päätökseen. Kulttuuriyhteistyön strategian 2010–2012 mukaisesti uudistustyön päämääränä oli kehittää yhteistyötä entistäkin avoimemmaksi, läpinäkyvämmäksi ja joustavammaksi. Käyttäjien kannalta onnistuneiksi osoittautuneita ohjelmia jatkettiin. Kulttuuri- ja taideohjelman uusi kausi on 2012–2016. Ministerineuvosto päätti yhdessä Baltian maiden kulttuuriministereiden kanssa jatkaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden kulttuurin liikkuvuusohjelmaa uudella kaudella 2012–2014. Molemmista ohjelmista oli tehty ulkopuolinen arviointi. Vuonna 2011 näille ohjelmille osoitettiin ministerineuvoston budjetista yhteensä noin 3,7 milj. euroa. Ministerineuvosto päätti myös jatkaa tukeaan pohjoismaiselle tietokonepeliohjelmalle vuosina 2012–2015. Pohjoismaiselle kulttuurirahastolle osoitettiin noin 4,5 milj. euroa.

Pohjolan taloille Reykjavikissa ja Färsaarilla sekä Pohjolan instituuteille Ahvenanmaalla ja Grönlannissa laadittiin uudet, vuonna 2012 voimaan tulevat säännöt. Ministerineuvosto päätti sulauttaa Suomenlinnassa toimivan ministerineuvoston ohjelmien hallintoelimen Pohjoismaisen kulttuuripisteen (KKN) yhteen Pohjoismaiden Suomen instituutin (Nifin) kanssa vuoden 2012 alusta. Uudelle instituutiolle vahvistettiin myös uudet säännöt ja sen nimeksi vahvistettiin Pohjoismainen kulttuuripiste (KKN).

Pohjoismaiden ministerineuvoston lapsi- ja nuorisoyhteistyön tavoitteena on edistää lasten ja nuorten edellytyksiä hyviin elinolosuhteisiin ja vaikutusmahdollisuuksiin sekä oman kulttuuri-ilmaisun luomiseen. Pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea NORDBUK jatkoi vuoden 2011 aikana työtään lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistämiseksi. Yhteistyön kehittämiseksi ja parantamiseksi NORDBUK on kiinnittänyt erityistä huomiota poikkihallinnollisen yhteistyön merkitykseen NORDBUKIN ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä.

Vuoden 2011 aikana esiteltiin ensimmäinen osaraportti tutkimuksesta ”Pohjoismainen kansallinen ja paikallinen nuorisopolitiikka komparatiivisesta näkökulmasta – poliittinen tai hyvänosainen osallisuus”.

NORDBUK on myös vuoden aikana vahvistanut uuden lapsi ja nuorisotutkimusstrategian. Strategian mukaisesti NORDBUK koordinoi ja välittää tietoa nuorisotutkimuskoordinaattorin voimin toimenpiteistä nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi eri Pohjoismaissa.

## **Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö**

Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto työskenteli vuonna 2011 oman, vuosien 2011–2013 strategian toteuttamisen parissa. Keskeisiä teemoja olivat Suomen pj-vuoden pääteeman mukaisesti vihreä kasvu, hyvinvoinnin kysymykset sekä sektorit ylittävä yhteistyö pohjoismaisessa yhteistyössä. Suomi oli valinnut koulutuksen ja tutkimuksen teemoiksi näiden ohella myös liikkuvuuden edistämisen, vahvan tietoyhteiskunnan edistämisen sekä monikulttuurisen Pohjolan. Puheenjohtajuusvuosi näkyi tapahtumien ja kokousten kirjona Suomessa.

Pohjoismaiden opetus- ja tiedeministerit keskustelivat puheenjohtajuusvuoden aikana mm. sosiaali- ja terveysalan koulutuksesta ja tutkimuksesta sekä pohjoismaisen koulutus- ja tutkimusyhteistyön

mahdollisuuksista tasa-arvoisen yhteiskunnan edistäjänä ja peruspilarina. Käynnissä olevien globalisaatiohankkeiden kautta jatketaan työtä mm. koulupudokkuuden ennaltaehkäisemiseksi. Opetus- ja tiedeministerikokous pidettiin Kööpenhaminassa marraskuun alussa.

Vuonna 2011 jatkettiin viisivuotista ilmasto-, ympäristö- ja energia-alan pohjoismaista huippututkimushanketta. Käynnissä oli vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 31 hanketta, joista esimerkkeinä voisi mainita mm. 13 temaattista verkostoa, joissa toimii yli 100 yliopistoa, laitosta, viranomastahoa ja yritystä Pohjoismaista, kuusi ilmastoalan pohjoismaista tutkimuksen huippuyksikköä sekä uusi hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin keskittyvä innovointilähtöinen osaamiskeskus.

Pohjoismainen ilmastopäivä järjestettiin kolmatta kertaa 11.11. Päivän teemana oli ruuan kulutuksen ja tuotannon vaikutukset ilmastonmuutokseen. Osana Suomen puheenjohtajuusvuotta järjestettiin Helsingissä myös asiantuntija-seminaari ilmastonmuutoksen opetuksesta Pohjoismaissa. Seminaarissa opettajat, tutkijat ja viranomaiset keskustelivat ilmastonmuutoksen pedagogiikasta, kuulivat uusinta tutkimustietoa sekä inspiroivia projektiesimerkkejä eri maista. Ilmastonmuutoksen käsittely laajeni kuluneena vuonna myös korkeakoulusektorille Aalto-yliopistolla järjestetyn Pohjoismaisen ilmastofestivaalin myötä.



*Ilmastopäivän viettoä Källhagenin koulussa Lohjalla.*

Vuoden aikana valmisteltiin Nordplus-ohjelman uusi kausi 2012–2016. Uusi kausi tuo mukanaan entistä selkeämmin profiloidun ohjelmaperheen. Ohjelman hallintoa yksinkertaistettiin mm. siirtymällä yhteen ohjelmakomiteaan, joka on yhteinen kaikille alaohjelmille. Nordplus-ohjelman vuosibudjetti on noin 9,5 milj. euroa. Samoin tehtiin päätös Nordic Master -ohjelman jatkosta. Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisestä liikkuvuudesta ja verkostoyhteistyöstä koulutuksen alalla sekä pohjoismaisten kielten merkityksestä pohjoismaisessa yhteistyössä järjestettiin yli 200 hengen konferenssi Helsingissä toukokuussa.

Suomen puheenjohtajakaudella käynnistettiin myös Pohjoismaisen korkeakoulutuksen vertailtavuutta parantava Nordic U-Map -hanke, joka tulee tuottamaan korkeakouluille tietoa siitä, miten ne tietyillä mittareilla profiloituvat suhteessa muihin pohjoismaisiin korkeakouluihin.

VIII Aikuskoulutuksen maailmankonferenssi "A world worth living in" järjestettiin kesäkuussa Malmössä. Puheenjohtajakauden ohjelman osana aikuisten oppimisen ohjausryhmä (SVL) ja aikuisten oppimisen verkosto (NVL) järjestivät konferenssin yhteydessä pohjoismaisen seminaarin, jossa käsiteltiin UNESCO:n vuoden 2009 aikuiskoulutuskonferenssin CONFINTEA:n tuloksia ja seurantaa Pohjoismaissa.

Tutkimuksen puolella käynnistettiin eScience globalisaatiohanke. Kyseessä on viisivuotinen tutkimusohjelma, jonka teemoja ja käynnissä olevaa pohjoismaista tutkimusyhteistyötä esiteltiin puheenjohtajuusvuoden konferenssissa syyskuun lopulla Helsingissä. Konferenssi kokosi yli 170 osanottajaa. eSciencen budjetti viisivuotiskaudelle on noin 14,3 milj. euroa. Vuoden aikana päätettiin myös pohjoismaisesta koulutustutkimushankkeesta. NordForsk hallinnoi kumpaakin ohjelmaa. Lisäksi vuoden 2011 aikana oli käynnissä pohjoismaisen tutkimusyhteistyön korkean tason arviointi. Asiantuntijaryhmän raportin ja suositusten käsittely jatkuu ensi vuoden puolella.

Lisäksi edistettiin suunnitelmia Itämeren maat yhdistävän "Baltic Ring" -tietoverkon rakentamiseksi ja allekirjoitettiin koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöaiesopimus Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Venäjän välillä. Aiesopimusta toteutetaan 3-vuotisella yhteistyöohjelmalla, jota koordinoi Norjan korkeakoulutuksen kansainvälisen vaihdon keskus SIU.

Yksi painopistealue kuluneena vuonna oli myös koulutuksen ja tutkimuksen ministerineuvoston sisäisen yhteistyön sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston eri hallinnonalojen välisen yhteistyön tiivistäminen. Koulutuksen ja ministerineuvoston sisäisen yhteistyön edistämiseksi järjestettiin Turussa elokuussa osaamiskolmio-konferenssi, johon osallistuivat keskeiset koulutuksen ja tutkimuksen pohjoismaiset asiantuntijaryhmät sekä pohjoismainen IT-asiantuntijaryhmä. Vuoden aikana tehtiin ohjelmallista yhteistyötä myös sosiaali- ja terveyssektorin sekä elinkeino- ja työmarkkinasektorin kanssa eri tilaisuuksissa.

## **Ympäristö**

### Pohjoismainen ympäristöyhteistyön toimintaohjelma

Vuosi 2011 oli pohjoismaisen ympäristötoimintaohjelman 2009–2012 kolmas vuosi. Ympäristötoimintaohjelman tavoitteena on fokusoida Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyö kysymyksiin, joista on pohjoismaista hyötyä. Lisäksi se konkretisoi pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian ympäristötavoitteita. Ohjelman pääteemat ovat: 1) Ilmasto ja ilma 2) Meret ja rannikkovyöhykkeet 3) Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut sekä 4) Kestävä kulutus ja tuotanto. Lisäksi ympäristösektorin työtä ohjaa ympäristömyrkkyyhin ja ilmastoon keskittyvä arktinen ympäristöstrategia.

Ohjelman toteutuksesta vastaavat työryhmät ennen kaikkea hankeyhteistyön kautta. Ryhmien työ myös tukee kansallista toimintaa ympäristöasioissa sekä Pohjoismaiden yhteistyötä suhteessa EU:n ja kansainvälisiin prosesseihin. Ryhmät kokoontuvat keskimäärin kolme kertaa vuodessa ja kussakin on 1–2 suomalaista edustajaa. Tällä hetkellä kolmella työryhmällä on suomalainen sihteeri. Työryhmät ovat:

- Ilmasto ja ilma
- Vesiperäiset ekosysteemit
- Maaperäiset ekosysteemit
- Kemikaalit
- Jätteet
- Ympäristö ja talous
- Kestävä kulutus ja tuotanto

### Puheenjohtajuusohjelma

Suomen puheenjohtajuuskaudella keskeisiä teemoja olivat ekosysteemipalvelut, ympäristö ja talous, kemikaalien ja nanomateriaalien riskit sekä merten aluesuunnittelu. Ympäristösektorilla toteutettiin neljä puheenjohtajuushanketta.

TEEB Nordic -hankkeessa tuotettiin esiselvitys ja synteesi siitä, mitä tiedetään Pohjoismaiden ekosysteemipalveluiden tilasta ja sosio-ekonomisesta arvosta. Ekosysteemipalvelut tarkoittavat kaikkia niitä hyötyjä, joita ihmiset saavat luonnosta. Tällaisia ovat esimerkiksi luonnonvarojen käyttö, puhdas vesi, matkailu ja virkistäytyminen luonnossa. Hanke täydentää kansainvälistä TEEB (The Economics of Ecosystems & Biodiversity) -synteesiä pohjoismaisella näkökulmalla ja esimerkeillä. TEEB-hankkeessa keskeistä on kysymys luonnon rahallisesta arvosta ja merkityksestä yhteiskuntien ja talouden hyvinvoinnille. Nämä näkökulmat

pyritään saamaan paremmin mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Hanke pyrkii erityisesti tuomaan esille Pohjoismaiden yhteisiä tai erilaisia piirteitä, kartoittamaan synergioita ja identifioimaan yhteistyön ja yhteisvastuun alueita. Hanke edistää pohjoismaista tietoisuutta luonnon arvosta sekä luo pohjaa tuleville kansallisille ja alueellisille selvityksille.

*The role of the insurance industry in environmental policy in the Nordic countries* -hanke toteutettiin yhdessä Nordic Innovationin kanssa. Hankkeessa tunnistettiin ympäristöpolitiikan alueita, joilla vakuutukset voisivat toimia tehokkaana ohjauskeinona sekä koottiin tietoa, miten vakuutusala ja viranomaiset ovat vuorovaikutuksessa.

Nanomateriaalien tuotanto ja käyttö on nopeasti laajentunut. Tähän liittyvän riskien arviointimenetelmien ja -kriteereiden kehittämiseksi pidettiin Suomen puheenjohtajuudella kolmipäiväinen workshop, johon osallistui asiantuntijoita Pohjoismaista ja keskeisistä kansainvälisistä järjestöistä. Myös kemikaalien yhteisvaikutukset olivat esillä.

### Muu pohjoismainen ympäristöyhteistyö

Pohjoismainen ilmastoneuvottelijoiden työryhmä NOAK jatkaa edelleen toimintaansa. Ympäristösektori on saanut globalisaatiorahaa tämän työryhmän hoitamiin ilmastoneuvotteluja tukeviin projekteihin.

Pohjoismaisen ympäristömerkki Joutsenen tavoitteena on kestävä kulutus kestävässä yhteiskunnassa. Merkintäkriteereitä kehitetään jatkuvasti.

Pohjoismainen epävirallinen alueidenkäytön yhteistyö on jatkunut hyvin. Asiasta vastaavien johtajien vuosittainen kokous (Nordiskt Planmöte) pidettiin elokuussa 2011 Hangossa. Tiedonvaihdon lisäksi laaditaan parhaillaan konkreettista yhteistyöohjelmaa, jonka aihealueet ovat ilmastonmuutos ja kaupunkisuunnittelu sekä merialuesuunnittelu, jossa Suomella on vetovastuuta.

Pohjoismaisen ympäristörahoitusyhtiön NEFCO:n toiminta oli vilkasta. Investointitoimintansa lisäksi NEFCO toimii aktiivisesti mm. Barentsin alueen hot spot -kohteiden poistamiseksi. Uusina avauksina käynnistettiin yhteistyöhankkeita Pohjoismaisen kehitysrahasto NDF:n kanssa liittyen kehitysmaiden ilmatorahoitukseen. Kiinan viranomaisten kanssa sovittiin hankkeesta jossa NEFCO:n toimintakonseptia pilotoidaan Kiinassa.

Osallistuttiin PMN:n globalisaatioaloitteeseen kuuluvaan "Ekotehokas rakentaminen" hankkeeseen. Pohjoismainen asumiseen liittyvä kokous pidettiin Suomessa elokuussa 2011, vastuutahona Asuntorahasto (ARA).

## **Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka**

Elinkeino-, energia- ja alueministerikokous pidettiin lokakuussa 2011 Helsingissä elinkeinoministerin toimiessa puheenjohtajana. Kokouksen yhteinen teema oli vihreä kasvu.

Elinkeino-osuudessa ministerit hyväksyivät ympäristöystävällistä rakentamista sekä pohjoismaista yhteiskuntavastuustrategiaa (CSR) koskevat hankesuunnitelmat. Lisäksi ministerit päättivät jatkaa luovien alojen edistämistä koskevaa ohjelmaa (KreaNord) vuosiksi 2013–2015. Ministerit keskustelivat myös Euroopan investointirahaston pääjohtajan alustuksen perusteella mahdollisuudesta perustaa uusi pohjoismainen innovaatorahasto tukemaan pieniä pohjoismaisia tieto- ja ympäristötekniikan yrityksiä.

Energiaosuudessa ministerit pitivät tärkeänä jatkaa yhteistyötä kohti rajattomia pohjoismaisia sähkömarkkinoita. Tässä yhteydessä korostettiin yhteisiä loppukäyttäjämarkkinoita, uusiutuvaan energiaan siirtymistä ja pohjoismaisia verkkoinvestointeja. Ministerit tukevat jatkossakin kiinteää yhteistyötä energiatehokkuudessa ja uusiutuvassa energiassa.

Alueosuudessa ministerit keskustelivat EU:n koheesiopolitiikan uudistamisesta ja löysivät useita yhteisiä intressejä. Suomen, Ruotsin, Norjan ja Islannin ministerit päättivät lähettää Euroopan komissiolle yhteiskirjeen, jossa korostetaan tarvetta jatkaa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisasemaa ja niiden taloudellista potentiaalia koko EU:lle. Ministerit pohtivat myös Pohjolan demografisia haasteita ja antoivat tukensa virkamieskomitean suunnitelmille panostaa tähän teemaan.

### Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Suomi keskittyi puheenjohtajuuskaudellaan uuden kolmivuotisen elinkeino- ja innovaatiopolitiittisen yhteistyöohjelman tehokkaaseen toimeenpanoon. Ohjelma vahvistettiin elinkeinoministerien päätöksellä lokakuussa 2010 ja sen tavoitteena on vahvistaa Pohjolan globaalia asemaa johtavana alueena vihreän kasvun ja hyvinvoinnin innovoinnissa. Samaa tavoitetta tuki pääministerien marraskuussa 2011 hyväksymä vihreää kasvua koskeva ohjelma, jonka pääpaino asetettiin elinkeino- ja energiapolitiittisiin toimenpiteisiin.

Ministerineuvoston päätöksen mukaisesti vetovastuu elinkeino- ja innovaatiopolitiittisen yhteistyöohjelman kuudesta lippulaivahankkeesta jaettiin Pohjoismaiden kesken. Suomi sai vastuun yrittäjyyspoliittisesta lippulaivahankkeesta. Hankkeelle perustettiin johtoryhmä sekä kolme työryhmää kasvuyrittäjyyttä, yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyystilastoja koskevan yhteistyön kehittämiseksi. Johtoryhmän ja työryhmien kokousten lisäksi järjestettiin kolme laajaa yrittäjyysaiheista konferenssia tukemaan lippulaivahankkeen käynnistämistä.

Myös muiden Pohjoismaiden vastuulla olevat lippulaivahankkeet käynnistettiin suunnitelman mukaisesti. Innovaatiofoorumia, ympäristöystävällistä rakentamista ja CSR-strategiaa (yritysten yhteiskuntavastuu) koskeville hankkeille hyväksyttiin organisaatiot ja toimintasuunnitelmat. Näissä hankkeissa järjestettiin johtoryhmä- ym. kokouksia. Ympäristöosaamisen yhteismarkkinointia ja julkisten hankintojen innovaatioita koskevien lippulaivahankkeiden organisoinnissa ei päästy yhtä pitkälle, mutta niidenkin osalta oli toiminnan perussuunnittelu valmis puheenjohtajakauden päättyessä. Lippulaivahankkeiden toteuttaminen käynnistyy täydellä teholla vuoden 2012 aikana.

Yhteistyöohjelman lippulaivahankkeiden seurannan lisäksi keskityttiin virkamieskomiteassa hyvinvointi- ja terveyssektoria sekä yhteiskunnallisia palveluja koskevien selvitysten rahoittamiseen ja seurantaan. Elinkeinosektorin painopistealueena jo useita vuosia olleelle luovien alojen edistämishohjelmalle KreaNordille myönnettiin virkamieskomitean esityksestä kolmen vuoden jatkoaika. Ohjelma on tähän saakka keskittynyt pohjoismaisen osaamisen markkinointiin maailmanmarkkinoilla, mutta ministerineuvoston päätöksellä hankkeen tulee jatkossa tukea myös Pohjoismaiden omien kansallisten markkinoiden avaamista muista Pohjoismaista tuleville yrityksille.

### Energiapolitiikka

Suomi painotti puheenjohtajuusvuotenaan sähkömarkkinoiden vuonna 2008 hyväksytyyn toimintasuunnitelman etenemistä, yhteisten sähkön vähittäismarkkinoiden toteuttamista vuoteen 2015 mennessä ja uusiutuvan energian syvempää integroimista energijärjestelmään.

Sähkömarkkinoiden kehittämistyö jatkui vuonna 2011 pohjoismaisten verkkoinvestointien, uusiutuvan energian integroimisen, yhteisten vähittäismarkkinoiden ja Pohjoismaiden sähkömarkkinoiden vahvistamiseksi talvella 2009/2010 koettujen hintapiikkien välttämiseksi. Näistä raportoidaan yksityiskohtaisesti vuoden 2012

ministerikokoukselle. Energiaministerit päättivät lisäksi käynnistää selvityksen, jossa varsinkin kuluttajanäkökulmasta nimetään yhteisiä haasteita ja aloitteita, joilla voidaan parantaa yhteistyötä sähköhuollon turvaamisessa ja toimivien sähkömarkkinoihin takaamisessa.

Energiatehokkuuden yhteistyössä painottuivat ekosuunnittelu, tuotteiden energiamerkinnot, julkisen sektorin esimerkki energiatehokkuuden edelläkävijänä, kuluttajien energianeuvonnan kehittäminen ja energiatehokkuus kaukolämpösektorilla. EU:n energiatehokkuustoimintaan vaikuttaminen on myös prioriteetti yhteistyössä. Energiatehokkuuteen liittyy myös globalisaatiohanke Liikenne ja energia, jossa on esillä erityisesti sähköautot ja yhteistyö ilmastoystävällisessä rakentamisessa.

Uusiutuvan energian yhteistyössä muun muassa kartoitettiin maiden välisiä eroja sähkön alkuperätakuiden ja -merkintöjen soveltamisessa. Tätä selvitystä jatketaan. Norvind-ryhmä keskittyi merituulivoiman kysymyksiin. Laajaa web-portaalia Nordic Energy Solutions käytettiin pohjoismaisten uusiutuvan ja tehokkaan energian ratkaisuiden markkinointiin.



Kööpenhaminassa lokakuun lopulla pääministeri Jyrki Katainen julkisti Pohjoismaisen energiakunta 2011 -kilpailun voittajaksi Albertslundin Tanskasta. Suomesta kilpailun loppusuoralla 14 pohjoismaisen kunnan joukossa olivat Lahti, Tampere, Porvoo sekä Jomala Ahvenanmaalta.

Osana Venäjä-yhteistyötä järjestettiin workshop "Energy Efficiency and Renewables; Possibilities and Challenges for Russian Municipalities" ja Barentsin euroartisen neuvoston BEAC:n energiaryhmän kokous toukokuussa Arkangelissa.

*Pohjoismaisen energiakuntakilpailun finalistit esillä Kööpenhaminassa*

## Aluepolitiikka

Suomi painotti puheenjohtajuusvuotenaan rajaseutuyhteistyön merkityksen ja sen pohjoismaisen lisäarvon esille nostamista sekä pohjoismaisen yhteistyön vahvistamista EU:n koheesiopolitiikan uudistustyössä. Lisäksi haluttiin nostaa esille demografisten muutosten alueelliset vaikutukset ja uudentyypiset alueelliset innovaatiostrategiat.

Rajayhteistyöteemaan liittyen pidettiin vuoden toinen virkamieskokous Haaparannassa, jossa tutustuttiin useisiin yhteistyöhankkeisiin. Vuotuinen rajaseutufoorumi järjestettiin tällä kertaa Haldenissa, Norjassa. Teemoja olivat rajayhteistyökomiteoiden rooli rajaesteiden purkamistyössä, Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymän (EAYY) soveltaminen sekä yhteistyö Euroopan rajaseutuyhdistyksen (AEBR) kanssa. Vierailevina puhujina olivat mm. Rajaestefoorumin puheenjohtaja Ole Norrback ja AEBR:n toiminnanjohtaja Martin Guillermo Ramirez. Kesällä valmistui julkaisu hyvistä rajayhteistyöhankkeista, ("11 projekt som har förändrat sin region"), jota jaettiin laajasti. Vuoden lopulla valmistui analyysi rajaseutuyhteistyöstä Pohjolassa, jota tullaan käyttämään tausta-aineistona sektorin uutta yhteistyöohjelmaa laadittaessa.

EU:n koheesiopolitiikan uudistukseen liittyen pidettiin vuoden ensimmäinen virkamieskokous Brysselissä, jonka yhteyteen oli järjestetty workshop Euroopan komission asiantuntijoiden kanssa. Vuoden alussa perustettu, pohjoismaiden koheesiopolitiikka-asiantuntijoista koostuva ns. EU-verkosto kokoontui kolme kertaa ja mm. laati pohja-aineiston ministerikokouksessa käytyä keskustelua varten sekä analysoi komission syksyllä julkaisemaa asetuspakettia.

Vuoden aikana käynnistettiin monivuotinen panostus demografia-temaan myöntämällä rahoitusta demografisia haasteita ja alueellisia toimintamalleja esittelevälle käsikirjalle ja siihen liittyvälle seminaarisarjalle. Seuraavat puheenjohtajamaat ovat sitoutuneet viemään asiaa eteenpäin. Suomen puheenjohtajuuspainotuksiin liittyen päätettiin myös osallistua OECD:n käynnistämään Cross-border Regional Innovation Policies -hankkeeseen.

Keväällä asetettiin työryhmä pohtimaan eri vaihtoehtoja viime vuosina kehitetyn rajaseututilastokannan (StatNord) edelleen kehittämiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi. Selvitys valmistuu vuoden 2012 alussa.

Nykyisen yhteistyöohjelman (2009–2012) toimeenpanon vauhdittamiseksi asetetut neljä työryhmää – kaupunkipolitiikkaryhmä, maaseuturyhmä, rajaseutuyhteistyöryhmä ja Kolmannen polven aluepolitiikka -ryhmä – jatkoivat toimintaansa suunnitelmien mukaisesti. Nordregio-tutkimuslaitos jatkoi tutkimusohjelmansa toteuttamista, minkä lisäksi se tuki edellä mainittujen työryhmien työtä. Sillä on myös ollut keskeinen rooli demografiahankkeen valmistelussa ja toteuttamisessa.

## **Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla**

Pohjoismaiden valtiovarainministerit kokoontuivat Suomen puheenjohtajuuskaudella kerran. Kokous pidettiin Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Kööpenhaminassa.

Taloudellinen tilanne, talouskriisi, ajankohtaiset EU-kysymykset ja Kreikan tilanne hallitsivat kokouksen agenda. Maailmantalous oli kertomusvuoden aikana erittäin epävakaa tilassa. Kattavaan sosiaaliseen ja taloudelliseen hyvinvointiin panostaneet Pohjoismaat ovat kuitenkin suhteellisesti paremmassa asemassa kuin monet muut maat. Pohjoismaiden taloudet kasvavat reippaasti, työmarkkinat ovat paremmassa kunnossa ja etenkin julkinen talous on paremmassa kunnossa kuin monessa muussa saman elintason omaavassa Euroopan maassa ja USA:ssa. Pohjoismailla on kuitenkin omat haasteensa. Taantumasta aiheutunut lasku on korkea kaikissa maissa. Koska Pohjoismaiden taloudet ovat avoimia ja globaalissa mittakaavassa pieniä talouksia ovat ne myös herkemmin häiriöille alttiita. Pohjoismaisen suhdanneryhmän mukaan kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan 1–3 prosenttia ensi vuonna maasta riippuen. Sekä Suomen että Tanskan ministerit esittelivät kokouksessa kertomusvuoden aikana toimikautensa aloittaneiden hallitustensa pääasialliset tavoitteet ja haasteet.

Ministerikokouksen yhteydessä käytiin myös teemakeskustelu Nordic Economic Policy Reviewn (NEPR) pohjalta. Kyse on kaksi kertaa vuodessa ilmestyvästä taloudellisesta julkaisusta, jonka sisällön tuottavat akateemisesti ansioituneet tutkijat. Julkaisun koordinaatiota varten on perustettu yhteispohjoismainen ohjausryhmä. Julkaisun tavoitteena on tuottaa ajankohtaista talouspoliittista tutkimusta päätöksentekijöiden tietoon. Kevään teemana oli kilpailukyky ja tuottavuus ja syksyn julkaisu käsitteli koulutukseen liittyviä kysymyksiä. Julkaisujen teemoista on myös järjestetty laajemmalle yleisölle seminaarilaisuudet Helsingissä ja Oslissa. Helsingin seminaari järjestettiin huhtikuussa 2011 ja siinä kuultiin alustuksia kilpailukyky- ja tuottavuusteemoista. Tuottavuuden kasvun osoitettiin julkaisussa johtuvan innovaatioista, inhimillisen pääoman lisääntymisestä sekä tuotannon tehokkuudesta, jota ovat henkilöjohtaminen, julkisen vallan säätely, kilpailu ja avoimuus. NEPR-



julkaisusta on tarkoitus teettää ulkopuolinen evaluointi, jonka jälkeen päätetään julkaisun mahdollisesta jatkosta.

Yhteispohjoismainen neuvotteluprosessi tietojenvaihtosopimusten aikaansaamiseksi ns. veroparatiisien kanssa on edennyt kohti loppusuoraa kertomusvuoden aikana. Hanke on saanut erittäin myönteistä julkisuutta muun muassa OECD:n piirissä ja sitä voidaan pitää erinomaisena esimerkkinä konkreettisesta pohjoismaisesta yhteistyöstä. Pohjoismaat ovat yhteisen neuvotteluprosessin myötä vahvistaneet neuvotteluasemaansa. Syksyyn mennessä oli allekirjoitettuna yhteensä 34 tietojenvaihtosopimusta. Neuvotteluprosessi jatkuu vielä muutaman veroparatiisin kanssa. Hanketta kiiteltiin laajasti syksyn ministerikokouksessa. Aiheesta järjestettiin myös erillinen tietoiskutilaisuus Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä.

Ajankohtaisista EU-asioista etenkin velkakriisin hoito ja Kreikan tilanne nousivat keskusteluissa esille. Ministerit olivat huolestuneita erityisesti velkakriisin mahdollisesta leviämisestä muihin maihin. Islannin ministeri informoi Islannin EU-jäsenyysneuvottelujen etenemisestä. Tanska, joka toimii EU-puheenjohtajanaan vuoden 2012 alkupuoliskolla, kertoi puheenjohtajuuskautensa painopisteistä. Rahoitusmarkkinakysymyksistä oli esillä muun muassa pankkien vakavaraisuussäätely (ns. Basel III).

Poikkihallinnollinen ympäristö- ja talousryhmä sekä suhdanneryhmä jatkoivat kertomusvuoden aikana työskentelyään. Pohjoismaiden suhdannenäkymiä arvioiva suhdanneraportti valmistui syksyn ministerikokouksen alla.

## **Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori**

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto kokoontui kaksi kertaa Suomen puheenjohtajakauden aikana. Maaliskuussa ministerit olivat koolla Kööpenhaminassa ja päättivät muun muassa pohjoismaisen geeniresurssikeskus Nordgenin rahoituksesta. Sektorin toimeenpaneva virkamieskomitea valmisteli asiaa useassa kokouksessa vuoden vaihteen tienoilla.

Perinteinen kesäkokous järjestettiin, kahden vuoden tauon jälkeen, Hämeenlinnassa heinäkuussa. Asialistalla olivat mm. kehysohjelma, antibiotiikkaresistenssi, Nordgen, Selfoss deklaraatio ja tutkimusyhteistyö. Ennen ministerikokousta kalastaja Klaus Berglund puhui poistokalastuksesta ja Paavo Lipponen Pohjoismaista ja niiden valinnoista globalisaatiossa. Lähes kaikki Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden ministerit osallistuivat. Vanajanlinnan upeat maisemat kesähelteessä ja retket Hämeen linnaan ja Lepalle laivalla jäivät lähes sadan osallistujan mieleen.

### Maataloussektori

NKJ (Pohjoismainen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea) sai vuoden alussa uuden strategian, jonka mukaan NKJ pyrkii koordinoimaan alan tutkimusta pohjoismaisella tasolla sekä vaikuttamaan laajemmin myös muun muassa eurooppalaisella tutkimusalueella. NKJ:n puheenjohtajuus on vuoteen 2013 saakka Tanskalla ja sihteeristö on sijoitettu NordForskin yhteyteen. NKJ järjesti ministerikokouksen yhteydessä onnistuneen seminaarin "*Nordic Research in the Bio-based Knowledge Economy – future Opportunities and Challenges*". NKJ:n kesäkokous pidettiin kesäkuussa Helsingissä ja Länsi-Uudellamaalla. Vuoden lopussa perustettiin työryhmä pohtimaan mm. erilaisia yhteistyömuotoja (tutkimuspolitiikka ja -rahoitus) sekä seuraavan seminaarin järjestämistä.

Pohjoismaisen ministerineuvoston 'Ny Nordisk Mat' -hankeen uuden ohjelmakauden (-2014) ensimmäinen vuosi oli aktiivinen. Koko ohjelmakaudelle tehtyä toimintasuunnitelmaa ryhdyttiin toteuttamaan kaikilla osalualueilla: muun muassa lasten ja nuorten ruokakulttuuri, terveellinen syöminen (mat till många), ruoka ja luovat alat, Public Food Diplomacy. Ohjelman päätavoitteena on lisätä uuden pohjoismaisen ruoan tunnettuutta ja inspiroida ruokailun iloa, nautinnollisuutta ja monimuotoisuutta. Konkreettisten teemojen ja hankkeiden kautta onnistuttiin tuomaan pohjoismaiset toimijat yhteen tekemään työtä yhteisten päämäärien hyväksi. NNM 2 ohjausryhmän puheenjohtajana on toiminut elintarvikeylitarkastaja Marja Innanen Suomesta. Suomen kansallisena ruokalähettiläänä on puolestaan toiminut Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen keittiömestari Kim Palhus.



*Uusi pohjoismainen ruoka on parhaimmillaan puhdasta, tuoretta, maukasta, mutkattomasti valmistettua sekä raaka-aineiltaan vuodenaikojen kiertoa kunnioittavaa ja lähellä tuotettua.*

Tammikuussa 2011 NNM II osallistui yhteispohjoismaisella näyttelypaviljongilla Bocuse d'Or kilpailun yhteydessä järjestettävälle SirHa messuille Lyonissa. Yhteisesiintyminen oli menestys. Itse kilpailussa pohjoismaat veivät kaikki kärkisijat. Myös lokakuussa Helsingissä järjestetty Ny nordisk mat -konferenssi oli yksi onnistuneimmista tapahtumista puheenjohtajuuskaudella. Seminaari houkutteli huipputason luennoitsijoita ja yli 200 osanottajaa 11 maasta. Konferenssi käsitteli pohjoismaisen ruokakulttuurin kannalta kolmea teemaa: lapset ja ruokakasvatus, pohjoismaiset raaka-aineet ja geenivarannot (kaura erityisenä teemana) sekä ruoka julkisissa laitoksissa (koulut, sairaalat jne.). Teemoja käsiteltiin kulttuurin, terveyden ja ympäristön kannalta.

Nordgenin toiminta vakiintui edellisvuodesta. Toimeenpaneva virkamieskomitea kokoontui useamman kerran selvittääkseen Nordgenin taloudellisia vaikeuksia. Vuodelle 2011 löydettiin lisää rahoitusta siirtämällä 1,2 MDKK sektorin sisällä (NNM:n osuus 0,9 milj.) sekä saamalla yhteisministereiltä 0,8 MDKK. Lisäksi Ruotsi korotti Alnarpissa sijaitsevien tilojen vuokratukia ja investoi laboratorioon. Uusi johtokunta aloitti toimintansa vuoden alussa ja sen puheenjohtajana on Kirsi Heinonen (maa- ja metsätalousministeriö).

Suomen ehdotuksen mukaan ministerineuvosto päätti lisätä Nordgenin vuosibudjettia 3,8 MDKK vuodelle 2012, niin että 2 MDKK otetaan sektorin omalta budjetilta ja 1,8 MDKK siirretään yhteistyöministereiltä. Päätös merkitsee, että elintarvikeyhteistyön budjetti sektorin kokonaisraamissa vähenee 0,3 MDKK.

Uusi toimitusjohtaja Arni Bragason on yhdessä uuden johtokunnan kanssa mukauttanut Nordgenin talouden ministerineuvoston tekemien linjausten ja budjettipäätösten mukaisesti. Henkilöstöä on talouden tasapainottamisen takia jouduttu vähentämään ja toiminta on keskittynyt ydintehtävien hoitamiseen. Sopimus vuosille 2012–2014 ministerineuvoston ja Nordgenin välillä on allekirjoitettu.

Puheenjohtajuuden merkeissä maa- ja metsätalousministeriö oli mukana järjestämässä ilmastoon liittyviä seminaareja, kuten "Towards Smart farm Energy Solutions" ja "Value of Genetic Resources".

### Kalastussektori

Kalastussektorilla Suomen puheenjohtajakaudella 2011 oli aktiivinen ote ja lähes kaikki asetetut tavoitteet saavutettiin. Ainoa vastoinkäyminen oli, että molemmat poliittisesti hyvin kiinnostavat kalatalousaiheet

poistettiin ministerien kesäkokouksen agendalta, koska jotkut jäsenmaat pitivät niitä liian haastavina. Kompensaationa saatiin mahdollisuus järjestää esitelmä poistokalastuksesta ennen ministerikokousta. Poistokalastus on ylivoimaisesti edullisin tapa poistaa fosforia ja tyypeä rehevöityneistä vesistöistä, mukaan lukien Itämeri.

Kalatalouden virkamieskomitea seuraa kiinteästi sekä merten elollisten resurssien tilaa ja niiden hyödyntämismahdollisuuksia sekä tähän liittyvää jalostusta ja markkinointia. Virkamieskomitea tuottaa poliittisessa päätöksenteossa tarvittavaa ajankohtaista tietoa projektisalkkunsu avulla. Apuna käytetään erityistä työryhmää (AG-Fisk) sekä laajaa kontaktiverkostoa. Tämän vuoden aikana painopiste oli kalastussektorin poliittisesti tärkeissä asioissa kuten vesiviljelyssä, kalaresurssien kestävässä hyödyntämisessä, elintarviketurvallisuuksissa, sektorin kokonaistaloudessa sekä ajankohtaisissa asioissa kuten keskusteluissa makrillitilanteesta ja EU:n tulevasta kalatalouspolitiikasta.

Kalasektori tekee yhteistyötä usean tutkimuslaitoksen kanssa projektien ja selvitysten kautta ja yhteistyökumppanit valitaan tilanteen ja tarpeiden mukaan. Tämä dynaaminen järjestelmä soveltuu toimintaan paremmin kuin oman instituution ylläpito. Kalasektori pitää myös suoraa yhteyttä tärkeisiin kansainvälisiin järjestöihin kuten Maailmanpankki, Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES, Koillis-Atlantin kalastuskomissio NEAFC, YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO, EU ja OECD järjestämällä "nordistmöten", joissa näiden järjestöjen pohjoismaiset työtekijät kertovat ajankohtaisista asioista.

Lokakuussa järjestettiin Helsingissä vesiviljelyä koskeva konferenssi, Aquaculture Forumin "*Conference on competitive and sustainable aquaculture and Workshop on Re-circulating Aquaculture Systems (RAS)*". Vesiviljelykonferenssi onnistui hyvin ja siihen osallistui 172 henkilöä 15 maasta. Konferenssin päätteeksi annettiin deklaraatio "*Helsinki Declaration on Competitive and Sustainable Aquaculture in the Baltic Region*", joka korostaa vesiviljelyn potentiaalia Itämeren alueella.

### Elintarvikesektori

Pohjoismainen virkamiesyhteistyö jatkui virkamieskomiteoiden lisäksi aktiivisesti kolmessa vakiintuneessa työryhmässä NKMT (närning, matkultur och toxikologi), NMF (Livsmedelsförvaltning och konsumentinformation) ja NMDD (mikrobiologi och djurhälsa/djurvälfärd). NKMT:n johdolla jatkettiin kiireellä uusien pohjoismaisten ravitsemussuositusten (Nordiska Kostrekommendationer) laatimista ja työ viedään loppuun vuonna 2012. NMDD-ryhmässä laadittiin Campylo-bakteerien mikrobiologisten raja-arvojen malli kansanterveysvaikutusten jatkoarvioinneille ja maat pohtivat myös mitä seurauksia Ruotsissa tavatun ketun myräekinokokin leviäminen voi aiheuttaa.

Nano-ruoka verkosto aloitti työnsä, mutta suunniteltu seminaari aiheesta "nanoteknologia elintarvikkeissa ja ympäristössä" siirrettiin keväälle 2012.

Lokakuussa pidettiin kaksipäiväinen kokous "*Share and Compare*" Espoon Hanasaaressa, jossa oli 77 osallistujaa 21 maasta. Tämä oli pohjoismaisen elintarvikeyhteistyön päätapahtuma vuonna 2011 ja aiheena olivat benchmarking ja elintarviketurvallisuuksien ranking.

### Metsäsektori

Metsäsektorilla pantiin toimeen Pohjoismaiden metsäministereiden vuonna 2008 antamaa Selfossin julkilausumaa mm. ohjaamalla tutkimusvaroja sen toimeenpanoon. Julkilausumassa painotetaan metsien roolia ilmastonmuutoksen torjunnassa ja bioenergian lähteenä sekä myös vesiensuojelussa. Metsävirkamieskomitean keväinen kokous järjestettiin Ahvenanmaan maakuntahallituksen toimesta Maarianhaminassa, joten pohjoismaiset kollegat pääsivät tutustumaan myös Ahvenanmaan oloihin. Yhteispohjoismaisen metsäntutkimuksen (SNS) yhteyksiä EU:n suuntaan parannettiin edelleen yhdessä maa- ja

metsätalousministeriön ja Euroopan metsäinstituutin Pohjois-Euroopan alueyksikön EFINORDin kanssa koordinoitua EU:n Itämeren alueen strategian metsälippulaivahankkeella. Pohjoismaiden ministerineuvosto myös osallistui lokakuussa Gdanskissa pidettyyn EU:n Itämeren alueen strategian vuosikokoukseen ja järjesti oheistapahtumana bioenergian kestävyteen liittyvän työpajan. Metsäsektori myös osallistui FJLS-ministerineuvoston uuden puiteohjelman valmisteluun

## **Sosiaali- ja terveyspolitiikka**

Suomen puheenjohtajuuskauden sosiaali- ja terveyssektorin teemoja olivat pohjoismainen hyvinvointimalli, rajaesteet sekä globalisaatio ja kestävä kehitys. Suomi korosti yhteistyön pohjoismaista hyötyä ja pyrki vahvistamaan pohjoismaista vaikuttavuutta kansainvälisillä areenoilla.

Suomi nosti sosiaali- ja terveyspolitiikan alalla keskeiseen asemaan työmenetelmien ja viestinnän kehittämisen. Uutena työmuotona käynnistettiin ns. troikkatyöskentely, jolla pyritään valmistelevaan sektorin pitkän aikavälin poliittisia painopisteitä ja talousraameja.

Suomen puheenjohtajuus korosti toiminnan jatkuvuutta ja aikaisemmat yhteistyöprojektit pyrittiin saattamaan menestyksekkäästi päätökseen. Yhteispohjoismaiset laitokset olivat tiiviisti mukana toteuttamassa sosiaali- ja terveysalan puheenjohtajuusohjelmaa.

Suomi osallistui aktiivisesti PMN:n sosiaali- ja terveydenhuollon viestintätoimenpiteiden tehostamiseen. Puheenjohtajuusvuoden tapahtumien yhteydessä järjestettiin lehdistötilaisuuksia, julkaistiin yli 20 lehdistötiedotetta ja verkkouutista, ylläpidettiin puheenjohtajuusvuoden esitettä ja verkkosivuja sekä välitettiin tietoja artikkeli- ja uutiskirjemuodossa.

### Puheenjohtajuuskauden tapahtumat

Pohjoismaiset sosiaali- ja terveysministerit keskustelivat vuotuisessa kokouksessaan pohjoismaisen hyvinvointipolitiikan mahdollisuuksista ja haasteista. Lisäksi aiheena oli perheille suunnatun varhaisen tuen muodot syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Suomi esitteli Familjecenter i Norden – en resurs för barn och familjer - julkaisun, johon on koottu pohjoismaisia kokemuksia ja osaamista perhekeskustoiminnasta. Ministerit käsitelivät myös Japanin ydinvoimaonnettomuuden johdosta suunnitelmia säteilyonnettomuuden varalta. Yhteispohjoismaisen sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen kehittämistä varten tehtiin uudistettu toimintasuunnitelma.

Ministerikokouksen yhteydessä ministerit tapasivat Maailman terveysjärjestö WHO/Euron aluetoimiston johtajan ja keskustelivat mm. WHO:n Health 2020 -prosessista ja alkoholipolitiikasta. Lisäksi ministerikokouksen yhteydessä jaettiin vuoden 2011 pohjoismainen kansanterveyspalkinto tutkimusprofessori Jouko Lönnqvistille.

Peruspalveluministeri Paula Risikko informoi tammikuussa Pohjoismaiden neuvoston hyvinvointivaliokuntaa puheenjohtajuusohjelmasta sekä osallistui lisäksi keskusteluun valiokunnan vuoden pääteemasta, ghettoutumisesta. PN:n istunnossa ministeri esitteli neuvostolle ministerineuvoston ihmiskaupasselonteon. Ministeri osallistui lisäksi PMN:n rajaestekonferenssiin, jossa hän piti puheenvuoron pohjoismaisista aloitteista tulevaisuuden hyvinvoinnin rahoittamiseksi.

Puheenjohtajuusvuoden päätapahtuma oli Helsingissä järjestetty konferenssi ”*What Role will the Nordic Welfare Model Play in Globalization?*” Konferenssin tavoitteena oli havainnollistaa, miten pohjoismaista hyvinvointimallia voitaisiin hyödyntää kansainvälisissä hyvinvointistrategioissa. Konferenssi lähetettiin suorana

verkkolähetyksenä ja sen tallenne sekä konferenssin julkaisu ovat saatavilla nettiosoitteesta: <http://www.nordicwelfare.org/welfarepresentations>

Mielenterveysteemaa käsiteltiin eri yhteyksissä. Aiheita olivat mm. pakkokeinojen vaihtoehdot psykiatriassa sekä psyykkisistä häiriöistä kärsivien tilanne työmarkkinoilla. Työurien pidentämiseen liittyvä tematiikka oli esillä seminaarissa ”Pohjoismainen työpaja - työympäristö ja työura”. Myös hyvinvointiteknologian käyttäjäystävällisyydestä, eettisistä näkökulmista ja asiakkaan oikeuksista keskusteltiin seminaarissa Tukholmassa.

Vuoden aikana perustettiin Suomen aloitteesta monihallinnollinen lähisuhde- ja perheväkivaltaa ehkäisevä verkosto, jossa vaihdetaan kokemuksia kansallisista toimenpideohjelmista. Lisäksi järjestettiin lasten kuritusväkivaltaa käsittelevä seminaari ”Anna lapselle mahdollisuus hyvään kasvuun”.

Pohjoismaisessa huumefoorumissa Suomi nosti keskeisiksi teemoiksi poikkihallinnollisen kulttuuri- terveys- ja hyvinvointialojen työn tukemisen sekä kulttuurin merkityksen huumeiden käytön ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Myös pohjoismainen alkoholipoliittinen virkamiesryhmä kokoontui Suomen johdolla.

STM:n hallinnonalan laitokset osallistuivat puheenjohtajuuskauteen aktiivisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos järjesti tutkimusseminaarit: ”Näyttö sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteon tukena” ja ”*Nordic Performance Indicators on Health and Social Services*”. THL:n potilasturvallisuuskonferenssissa jaettiin tietoa hoidon potilasturvallisuuden edistämisen strategioista. Potilasturvallisuuteen liittyviä hyviä käytäntöjä käsiteltiin myös ”Uusia näkymiä suun terveydenhuollossa” -seminaarissa. Terveyden edistämisen uusia malleja käsiteltiin pohjoismaisessa kansanterveyskonferenssissa.

STM toteuttaa puheenjohtajuuskaudestaan arvioinnin. Kestävän kehityksen ja pohjoismaisen hyvinvointimallin ympärillä tehtävää työtä pyritään edistämään myös jatkossa. Suunnitteilla on muun muassa järjestää aihetta käsittelevä oheistapahtuma Rio+20 -konferenssissa kesällä 2012.

## Tasa-arvoyhteistyö

Vuosi 2011 oli uuden nelivuotisen tasa-arvoyhteistyöohjelman ensimmäinen toimintavuosi. Tasa-arvo luo kestävästä yhteiskunnasta -ohjelman pääteemoja ovat tasa-arvo työmarkkinoilla, koulutuksessa, etnisten vähemmistöjen keskuudessa sekä nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan. Lisäksi sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja miesnäkökulma huomioidaan kaikissa ministerineuvoston toimissa.

Tasa-arvoministerineuvosto osallistui Suomen puheenjohtajuuskauden pääteemaan selvittämällä ja tuottamalla tietoa ilmastonmuutoksen sukupuolinäkökulmista Pohjoismaissa. Aiheesta tuotettiin sähköinen tietopankki [www.equalclimate.org](http://www.equalclimate.org), joka julkaistiin marraskuun alussa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä.

Ruotsiksi, suomeksi ja englanniksi toimiva tietopankki valottaa sukupuolen ja liikenteen, energian, ravinnon ja kulutuksen välisiä yhteyksiä. Tasa-arvosektorilla järjestettiin vuoden aikana useita seminaareja ja käynnistettiin toimintaa uuden yhteistyöohjelman eri teemoissa. Helsingin yliopiston järjestämässä ”*Nordic Challenges, Future Possibilities – Gender Awareness in Schools and Teacher Education*” -konferenssissa käsiteltiin koulujen ja opettajankoulutuksen tilaa tasa-arvon edistämisen kannalta viidessä Pohjoismaassa.

Koska Pohjoismaiden vanhempainvapaisiin ja hoivapolitiikkaan kohdistuu paljon kansainvälistä kiinnostusta, päätettiin aiheesta tehty vertaileva skandinaavisilla kielillä tehty selvitys kääntää ja julkaista englanniksi. ”*Parental leave, child care and gender equality in the Nordic countries*” -selvitys löytyy ministerineuvoston kotisivulta: (<http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2011-562>). Vanhempainvapaapolitiikkaa



[www.equalclimate.org](http://www.equalclimate.org), sukupuolinäkökulmia ilmastonmuutokseen.

Luoteis-Venäjä-yhteistyö uuden yhteistyöohjelman puitteissa käynnistettiin Pietarissa lokakuussa kaksipäiväisellä ”Gender equality creates a sustainable society” -konferenssilla, jonka teemoina olivat tasa-arvopolitiikka ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy. Konferenssin tuloksena oli myös suunnitelma yhteistyöstä ohjelmakaudelle 2011–2014.

Virkamiestason NB8-kokouksessa Tallinnassa toukokuussa suunniteltiin tulevien vuosien toimintaa. Tasa-arvokoulutus on yksi NB8-yhteistyön priorisoiduista teemoista. Viron, Latvian ja Liettuan kanssa käynnistettiin hankkeet, joissa perinteisiä sukupuolirooleja haastava tanskalainen lastenkirja ja opetusmateriaali käännetään ja sopeutetaan kunkin maan käyttöön. Vuoden lopuksi joulukuussa Liettuassa järjestetyssä tasa-arvoseminaarissa puheenjohtajamaa esitteli Pohjoismaiden tasa-arvopolitiikkaa ja valtavirtaistamisen hyviä käytäntöjä.

Pohjoismaat järjestivät YK:n Naisten asema -toimikunnan (Committee on the Status of Women, CSW) istunnon yhteydessä helmikuussa kaksi oheistapahtumaa. Ministeri Stefan Wallin osallistui ministeritason oheistapahtumaan ja päivälliseen sekä isännöi pohjoismaista vastaanottoa. Oheistapahtuman aiheena oli CSW:n pääteema 2011 eli naisten ja tyttöjen osallistuminen koulutukseen erityisesti tieteen ja teknologian aloilla sekä naisten työllisyys ja toimeentulo. Asiantuntijatason tapahtuma käsitteli puolestaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

#### Kokoukset ja PN istunto

Tasa-arvoministerikokous pidettiin Helsingissä syyskuussa. Ministerit keskustelivat ilmastonmuutoksen tasa-arvonäkökuilmista ja valtavirtaistamisesta osana kansallista tasa-arvopolitiikkaa. Ministerit päättivät mm. jatkaa työtä tasa-arvonäkökuilmien integroimiseksi ilmastonmuutostyöhön ja kestäväen kehityksen politiikkaan. Tasa-arvon edistäminen on horisontaalinen teema, josta kaikki ministerineuvoston sektorit ovat vastuussa. Tämä periaate ei ole toivotulla tavalla jalkautunut ministerineuvostojen ja virkamieskomiteoiden toimintaan. Vuonna 2011 tasa-arvoasiain virkamieskomitea tuki valtavirtaistamista globalisaatioaloitteissa, erityisesti ”Terveys ja hyvinvointi” -hankkeissa.

Ministerineuvosto päätti toukokuussa 2011, että sen alainen laitos, Nordisk Institut för Kunskap om Kön (NIKK), lopettaa toimintansa pohjoismaisena laitoksena ja tiedonvälitykseen liittyvä yhteistyö organisoidaan uudelleen

käsiteltiin myös ”Leave Policies and the Economic Crises” -seminaarissa Helsingissä marraskuussa. Seminaarin järjesti Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, joka julkaisee seminaarista raportin alkuvuodesta 2012. Talouskriisin vaikutukset perhevapaisiin ovat kaikissa Pohjoismaissa hyvin ajankohtaisia ja tiedolla naapurimaiden ratkaisuista on kysyntää kansallisia päätöksiä tehtäessä.

Virkamieskomitea asetti työryhmän valmistelemaan miesnäkökulmaa tasa-arvopolitiittiseen yhteistyöhön. Miesten tasa-arvokysymykset nousevatkin vuoden 2012 Norjan puheenjohtajuusvuoden toimintasuunnitelmassa keskeiseen asemaan.

esimerkiksi pohjoismaiseksi yhteistyöelimeksi. Ministerineuvostoehdotus asiasta hyväksyttiin PN-istunnossa. Ehdotuksen ja vuotuisen tasa-arvoselonteon esitteli sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko.

Virkamieskomitea kokoontui viisi kertaa varsinaiseen kokoukseen. Lisäksi järjestettiin erilaisia työryhmäkokouksia mm. yhteistyöohjelman teemojen sekä Pohjoismaiden tasa-arvotiedon keskuksen (NIKK) muutosprosessin valmistelemiseksi. Kokouksia järjestettiin myös video- ja puhelinneuvotteluina. Tasa-arvovirkamieskomitea otti käyttöön troikkatyöskentelyn. Baltian ja Pohjoismaiden välinen virkamieskokous (NB8) järjestettiin toukokuussa Tallinnassa.

## **Työelämää koskeva yhteistyö**

Työelämän ministerineuvosto kokoontui marraskuussa Espoon Hanasaassa. Kokouksen pääaihe oli maiden strategiat ja toimenpiteet vajaakuntoisten työllistymisedellytysten parantamiseksi. Teemakeskusteluun osallistuivat ministereiden lisäksi työmarkkinaosapuolten ja Pohjoismaisen vammaisneuvoston edustajat.

Kokouksessa vallitsi yksimielisyys vajaakuntoisten työllistymisen edistämisen tärkeydestä sekä työvoiman lisäämisen, syrjäytymisen ehkäisemisen että julkisen talouden kestävyyskannalta. Parhaana keinona pidettiin vajaakuntoisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille niin normaaleilla työehdoilla kuin mahdollista. Osallistujat pitivät tärkeinä lisätä asianomaisten viranomaisten yhteistyötä ja koordinaatiota sekä yhteistyön vahvistamista työmarkkinaosapuolten ja vammaisjärjestöjen kanssa. Työnantajien ja työntekijöiden tiedon ja tietoisuuden lisäämistä sekä asennemuutosta korostettiin myös, jotta vajaakuntoiset nähtäisiin voimavarana eikä ongelmana. Maiden ratkaisumallit poikkeavat toisistaan, mutta tiedon ja kokemusten vaihtoa pidettiin tärkeänä jatkossakin.

Lisäksi ministerit saivat kokouksessaan ajankohtaiskatsauksen meneillään olevasta rajaesteselvitystyöstä. Keskustelua käytiin myös nuorisotyöttömyystilanteesta ja toimenpiteistä sen vähentämiseksi sekä Tanskan EU-puheenjohtajuuskauden painotuksista vuoden 2012 alkupuoliskolla.

Työelämän virkamieskomitea hyväksyi jaostojensa valmistelemat työelämäalan projektitoimintaa koskevat kriteerit ja päätti käynnistää uuden jakson 2013–2016 kattavan yhteistyöohjelman valmistelun jaostojensa suorittaman nykyisen ohjelmakauden arvioinnin pohjalta. Virkamieskomitea hyväksyi pohjoismaisen työympäristöasiantuntijoiden koulutuslaitoksen NIVA:n sopimuksen jaksolle 2012–2014. Se myös virtaviivaisti organisaatiotaan lakkauttamalla sähköisten tiedotuslehtiensä taustatukena toimineen NIAL-informaatioryhmän. Lisäksi virkamieskomitea käsitteli kokouksissaan mm. rajaesteselvitystyötä, meneillään olevia globalisaatiohankkeita ja pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian uudistamista.

Vuonna 2010 asetettu työelämä- sekä sosiaali- ja terveyssektorin yhteinen rajaesteitä selvittävä asiantuntijaryhmä jatkoi työtään. Sen tehtävänä on vuoden 2011 loppuun mennessä kartoittaa työmarkkina- ja sosiaalialojen sosiaaliturvakysymyksiin liittyvät ongelmat ja antaa maaliskuun 2012 loppuun mennessä suosituksensa ongelmien ratkaisemiseksi.

Puheenjohtajuuskaudella järjestettiin Espoon Hanasaassa toukokuussa pohjoismainen asiantuntijaseminaari ”Nuorten polut työelämään”, johon osallistui työ- ja opetushallinnon asiantuntijoita, nuorisotutkijoita ja Nuorten Pohjoismaiden neuvoston edustajia. Seminaarissa kiinnitettiin ennen kaikkea huomiota nuoriin, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella ja keinoihin, joilla heidän työllistymistään voidaan edistää.

Helsingissä järjestettiin lokakuussa pohjoismainen kolmikantainen työaikakonferenssi. Konferenssilla pyrittiin levittämään pohjoismaisella tasolla hyviä käytäntöjä, jotka ovat mahdollisia pohjoismaisen työmarkkinamallin

pohjalta. Siinä käsiteltiin työaikojen järjestelyjä osana työntekijöiden hyvinvointia ja työvoiman sopeuttamista, työajoista sopimista työehtosopimuksin ja muutoin sekä esiteltiin käytännön esimerkkejä hyvistä työaikaratkaisusta. Myös ilmastonmuutos otettiin huomioon pohtimalla mm. etätöiden suhdetta työntekijöiden liikkumiseen.

NIVA järjesti lokakuussa Helsingissä pohjoismaisen asiantuntijaseminaarin ”Mielenterveys ja työhön paluu”, jonka tarkoituksena oli päivittää tietoa mielenterveysongelmien taustoista ja seurauksista työmarkkinoille, antaa suosituksia mielenterveysongelmista kärsivien työntekijöiden työhön paluun helpottamiseksi sekä esitellä maiden strategioita ja hyviä esimerkkejä työhön paluulle.

Puheenjohtajuuskauden viimeisenä tapahtumana järjestettiin marraskuun lopussa Helsingissä kolmikantainen pohjoismainen työpaja ”Työympäristö ja työurat”.

Työelämäsektorin kaksi globalisaatioyhteistyön piiriin kuuluvaa hanketta ”Ulkomainen työvoima Pohjoismaissa: vertailuanalyseja työehdoista, työympäristöstä ja rekrytointiedellytyksistä” ja ”Pohjoismaiden mahdollisuuksien vahvistaminen talouden uusien kasvualojen hyödyntämisessä” käynnistyi virkamieskomitean alaisten työmarkkinajaoston ja työympäristöjaoston valvonnassa. Lisäksi työmarkkinajaosto osallistui aktiivisesti sosiaali- ja terveyssektorin heikossa asemassa olevia nuoria koskevaan globalisaatiohankkeeseen.

Työmarkkinajaosto käynnisti kaksi laajaa ministerineuvoston rahoittamaa tutkimusta nuorisotyöttömyydestä, joiden tulokset valmistuvat parin vuoden päästä. Työympäristöjaosto edisti parempaa työympäristöä ja työhyvinvointia pääasiassa projektitoiminnan kautta. Vuonna 2011 päättyneet hankkeet koskivat markkinavalvontaa ja maahanmuuttajien työoloja. Työoikeusjaostossa käsiteltiin pohjoismaista työoikeusmallia suhteessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin, globalisaatiota, EU:n vuokratyödirektiivin täytäntöönpanoa, vanhempainvapaadirektiiviä, raskausuojeludirektiiviä sekä lähetettyjä työntekijöitä koskevaa direktiiviä. Lisäksi seurattiin työlainsäädännön kehittämistä kussakin maassa ja arvioitiin erityisesti samojen teemojen yhteydessä toteutettavia lainsäädäntöjä.

## **Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö**

Pohjoismaisen oikeudellisen alan yhteistyön tavoitteena on edistää maiden lainsäädännön samankaltaisuutta ja siten poistaa rajaesteitä ja helpottaa pohjoismaalaisten keskinäisiä kontakteja. Työ on pitkäjänteistä ja sen pohjana ovat käytännön lainsäädäntöhankkeet, yhteispohjoismaiset työryhmät ja virkamiesten epävirallinen yhteistyö.

Osana Suomen puheenjohtajuuskautta järjestettiin hallinnollisia sanktioita koskeva seminaari. Seminaarin seurantahankkeena päätettiin rahoittaa pohjoismaista selvitystä hallinnollisista sanktioista. Lisäksi oikeustieteen opiskelijoita perehdytettiin pohjoismaiseen yhteistyöhön marraskuussa järjestetyssä seminaarissa. Puheenjohtajuuskauden aikana järjestettäväksi kaavailtu rikosten sovittelua koskeva seminaari siirrettiin pidettäväksi helmikuussa 2012.

Sektorin yhteistyöohjelma uudistettiin vuoden aikana. Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson esitteli yhteistyöohjelman Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Kööpenhaminassa. Ohjelmassa painotetaan aikaisempaa enemmän yhteistyötä EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa ja täytäntöön pantaessa. Yhteistyöohjelma on voimassa toistaiseksi, mutta sitä arvioidaan ja tarkistetaan tarvittaessa viimeistään vuonna 2014.



Vuoden 2011 oikeusministerikokous pidettiin Mustion linnassa Raaseporissa kesäkuussa. Ministerit keskustelivat mm. yhteistyöstä perintöoikeuden alalla, järjestäytyneestä rikollisuudesta, radikalisoitumisen torjunnasta, tutkintavankeuden vaihtoehdoista ja Tanskan tulevasta EU-puheenjohtajuudesta.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken ei vuonna 2011 pidetty ministeritason kokousta. Latvia isännöi seuraavan ministerikokouksen syksyllä 2012. Oikeusministeriöiden edustajista koottu virkamiestyöryhmä Nordic Baltic Contact Group kokoontui Kööpenhaminassa ja Reykjavikissa. Lisäksi syyskuussa järjestettiin asiantuntijaseminaari yhteistyöstä Venäjän kanssa Ruotsissa.

## MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

### Yhteistyö kuluttaja-asioissa

Pohjoismainen kuluttajaryhmä (Nordisk Konsumentgrupp), joka koostuu Pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien ministeriöiden ja osin kuluttajahallinnon muiden virastojen virkamiehistä, kokoontui vuonna 2011 kaksi kertaa.

Helsingissä toukokuussa pidetyssä kokouksessa olivat ajankohtaisten kansallisten, EU/ETA-tason ja muiden kansainvälisten kuluttaja-asioiden ohella erityisesti esillä Euroopan komission kuluttajapolitiikan tulostaulu ja muu komission kuluttajan olosuhteita koskeva tutkimus- ja selvitystoiminta. Kokoukseen osallistui tältä osin Euroopan komission terveyden ja kuluttajansuojan pääosaston näistä asioista vastaavan yksikön päällikkö.

Reykjavikissa marraskuussa pidetyssä kokouksessa olivat ajankohtaisten kansallisten, EU/ETA-tason ja muiden kansainvälisten kuluttaja-asioiden ohella erityisesti esillä Islannin ajankohtaiset kuluttajapolitiittiset haasteet. Ryhmä keskusteli myös kuluttaja-alan pohjoismaisen yhteistoiminnan tulevasta kehittämisestä.

Pohjoismainen kuluttajaverkosto (Nordiskt Konsumentnätverk), joka koostuu pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien ministeriöiden, viranomaisten ja kuluttajajärjestöjen edustajista, kokoontui Helsingissä syyskuussa. Kokouksessa käsiteltiin sosiaalisen median käytön mahdollisuuksia ja haasteita, nuorille suunnattua taloudenhallinnan aineistoa sekä sitä, miten ikääntyminen näkyy kuluttajaorganisaatioiden toiminnassa.

### Liikenne

Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen virallinen liikennepoliittinen yhteistyö on lakannut, mutta maiden liikenneministerit ja ministeriöt tekevät aktiivisesti yhteistyötä. Vakiintuneeksi tavaksi on syntynyt mm. pohjoismaisten ministerien puolivuositainen tapaaminen ennen EU:n liikenneministerineuvoston kokouksia. Vuodesta 2009 lähtien myös Baltian maat ovat olleet mukana pohjoismaiden liikenneministerien illallisella 1–2 kertaa vuodessa (ns. NB8). Kertomusvuonna NB8-ministerit tapasivat Reykjavikissa elokuussa, keskustellen muun muassa Itämeren alueen rajat ylittävästä liikenneverkostosta sekä Islannin tulivuorenpurkausten vaikutuksista erityisesti lentoliikenteelle.

Suomen puheenjohtajuuskauden aikana Ahvenanmaa maakunnan hallitus, yhteistyössä Suomen kanssa, järjesti merenkulkua käsittelevän yksipäiväisen seminaarin. ”*Nordic/Baltic Shipping Policy Seminar*” -otsikolla toukokuussa järjestetyn tilaisuuden tarkempana teemana oli ”*How to create a common, globally competitive, shipping policy for the Nordic and Baltic countries?*” Paikalla oli niin ministereitä, tutkijoita, kuin myös Euroopan komission ja teollisuuden edustajia.

### Rajaturvallisuusalan yhteistyö

Rajavartiolaitos on osallistunut vuosittain pohjoismaiseen rannikkovartioyhteistyöhön, joka koostuu Pohjoismaiden merellisestä rajaturvallisuudesta, meripelastuksesta ja ympäristön suojelusta vastaavista

viranomaisista. Kokouksissa ja yhteistoiminnassa keskitytään tiedonvaihtoon parhaiden käytänteiden löytämiseksi sekä kehitetään operatiivista yhteistyötä pohjoisen Itämeren alueella.

Vuonna 2011 Tanska toimi puheenjohtajana Pohjoismaiden rannikkovartiostojen päälliköiden kokouksessa, joka järjestettiin syyskuussa Ranskassa.

## **Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat**

Pohjoismaisessa ministeri- ja virkamiestasoisessa yhteistyöryhmässä (Nordisk samrådsgrupp på hög nivå i flyktingfrågor, NSHF) jatkettiin aktiivista yhteistyötä maahanmuutto- ja kansalaisuusasioissa. NSHF:n virkamiesyhteistyöryhmässä ja siihen liittyvässä vuosittaisessa ministerikokouksessa vaihdetaan tietoja maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa. Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan, lainsäädännön ja tilastokatsausten lisäksi käsitellään myös mm. paluuseen ja palauttamiseen, uudelleensijoittamiseen sekä työvoiman maahanmuuttoon liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Kertomusvuonna Ruotsi toimi NSHF:n puheenjohtajana ja järjesti kaksi kokousta, helmi- ja kesäkuussa.

Norja toimi kertomusvuoden alkupuoliskolla paluu- ja palautusasioita operatiivisella tasolla käsittelevän NSHF:n yhteistyöryhmän puheenjohtajana järjestäen kokouksen tammikuussa. Yhteistyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi tämän jälkeen Ruotsille, joka järjesti kaksi kokousta (kesä- ja joulukuu).

Tanska toimi kertomusvuonna uudelleensijoittamisasioita operatiivisella tasolla käsittelevän NSHF:n yhteistyöryhmän puheenjohtajana ja järjesti kaksi kokousta. Yhteistyöryhmän kokouksiin osallistuu myös YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n edustaja.

Pohjoismaat vaihtavat kansalaisuusasioissa tilastotietoja sekä tietoja lainsäädännön ja hallintokäytäntöjen muutoksista. Työryhmän puheenjohtajuus on kiertävä ja kertomusvuonna puheenjohtajana toimi Suomi. Suomi järjesti työryhmän kokouksen Helsingissä marraskuun alussa. Vuonna 2006 Pohjoismaat käynnistivät neuvottelut pohjoismaisen kansalaisuussopimuksen uudistamisesta. Neuvottelut saatiin päätökseen joulukuussa 2008 ja sopimuksen voimaansaattaminen eri Pohjoismaissa käynnistyi vuoden 2009 alussa. Suomen osalta sopimusneuvottelut saatiin päätökseen ja sopimus allekirjoitettiin syyskuussa 2010. Sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 2011.

Pohjoismaat vaihtavat tietoja EU/ETA-työryhmässä, joka kokoontuu kerran tai kahdesti vuodessa. Työryhmässä on kiertävä puheenjohtajuus ja kertomusvuonna puheenjohtajana toimi Norja. Työryhmä kokoontui Oslossa syyskuussa. Kokouksessa keskusteltiin vapaan liikkuvuuden soveltamiskysymyksistä.

## **Ihmiskaupan vastainen työ**

Itämeren valtioiden neuvoston (Council of Baltic Sea States, CBSS) ihmiskaupan vastainen työryhmä (Task Force against Trafficking in Human Beings, TF-THB) jatkoi jäsenmaiden ihmiskaupan vastaista yhteistyötä. Työryhmän toimintaan osallistuvat Pohjoismaiden lisäksi Baltian maat, Saksa, Puola ja Venäjä. Työryhmä julkaisi 2009–2010 jäsenmaissa pidettyihin koulutustilaisuuksiin perustuvan konsulihenkilöstölle tarkoitetun ihmiskauppa-aiheisen käsikirjan ja arviointitutkimukseen perustuvan raportin ihmiskauppaa koskevien tietojen keräämisestä jäsenmaissa. Vuoden aikana valmistui myös lainvalvontaviranomaisten ja järjestöjen yhteistyön vakiinnuttamista tukeva yhteistyöpöytäkirjamalli, jonka julkaisun yhteydessä järjestettiin asiantuntijaseminaari.

Toiminnan huomio keskitettiin työvoiman hyväksikäyttöön ihmiskaupassa. Keväällä 2011 alkanut DEFLECT-projekti selvittää työvoiman hyväksikäyttöä sekä tukee tietoisuuden kasvattamista tästä jäsenmaissa. Myös Oslolla kesällä 2011 järjestetty laaja seminaari keskittyi työvoiman hyväksikäyttöön. Ruotsissa järjestetyn Safe Trip -informaatiokampanjan kokemuksia ja käytäntöjä pyrittiin levittämään työryhmän muihin jäsenmaihiin.

Pohjoismaiden ministerineuvosto tukee ihmiskaupan vastaista työtä lähialueillaan koordinoiden sitä tiiviisti Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysturvallisuuden kanssa. Sosiaali- ja terveysturvallisuuden ministerineuvosto hyväksyi 2011 viisi osa-aluetta käsittävän ja poikkisektoraalista koordinaatiota vahvistavan ohjelman ministerineuvoston ihmiskaupan vastaisen työn tehostamiseksi. Myös yhteistyöministerit rahoittavat ohjelmaa. Konkreettisessa hanketyössä ministerineuvoston Baltian maissa ja Luoteis-Venäjällä sijaitsevilla konttoreilla on aktiivinen rooli.

## **Pelastusalan yhteistyö**

Pelastusosaston pohjoismainen yhteistyö tiivistyi entisestään vuoden 2011 aikana, jolloin Suomelle sattui paitsi puheenjohtajuus ministerikokousyhteistyössä, myös monien muiden yhteistyökokousten järjestämisvastuu.

Vakiintuneita yhteistyömuotoja ovat pelastuspalvelusta vastaavien ministereiden vuosittainen kokous, ministerikokousta valmisteleva pysyvä virkamiestyöryhmä, ministeriöiden EU- ja Nato-kokousedustajista koostuva Nordiskt Mötesforum, pelastuspalvelusta vastaavien osastopäälliköiden kokous eli Departementsmöte, pohjoismainen pelastusylijohtajakokous, NORDRED -yhteistyöryhmä sekä palonehkäisy-, tilasto- ja paikkatieto- ja tutkimusyhteistyö. Näiden yhteistyömuotojen lisäksi käynnissä oli yhteensä yhdeksän Tukholman, Oslon ja Kööpenhaminan ministerikokouksissa sovittua Haaga-projektia, joiden pitämiä kokouksia ei ole erikseen mainittu, sekä vuoden 2011 lopussa päättynyt EU-rahoitteinen Ruotsin, Suomen, Norjan ja Tanskan yhteinen EU Cross Border -projekti.

### Pelastuspalvelusta vastaavien ministerien kokous Helsingissä

Pohjoismaiset pelastuspalvelusta vastaavat ministerit kokoontuivat sisäasiainministerin johdolla Smolnassa Helsingissä marraskuussa. Kokous oli järjestyksessään neljäs yhteinen tapaaminen; ensimmäisen kerran ministerit tapasivat Haagan linnassa Tukholmassa huhtikuussa 2009. Yhteisillä kokouksilla on tähdätty pohjoismaisen pelastuspalveluyhteistyön tiivistämiseen erikseen määritellyillä toiminta-alueella, joita ovat pelastustoiminta, harjoitukset ja koulutus, CBRN (kemialliset, biologiset, radiologiset ja ydinaineet), kriisiviestintä, vapaaehtoisten käyttö, tutkimus ja kehitys, taktinen palonehkäisy, CBRN-kapasiteettien etukäteissijoittaminen toiseen Pohjoismaahan suurten yleisötapahtumien ollessa kysymyksessä sekä tehostettu yhteistyö katastrofialueille suuntautuissa lentokuljetuksissa.

Helsingin kokouksessaan ministerit sopivat ns. Helsingin päätelmistä. Päätelmissä arvioidaan jo päättyneiden ja vielä meneillään olevien Haaga-projektien tuloksia ja perustetaan lääkinällisiä evakointilentoja tarkasteleva asiantuntijaryhmä sekä asiantuntijaryhmä kehittämään vuoden 2012 aikana ideakäsikirja, jota viranomaiset ja muut yhteiskunnan varautumisen ja valmiuden alan toimijat voivat hyödyntää viestinnässään ja vuorovaikutuksessaan pohjoismaisten asukkaiden kanssa yhteisen turvallisuuden lisäämiseksi.

Ministerikokousta valmistelevia virkamiestyöryhmän kokouksia järjestettiin Helsingissä Suomen johdolla yhteensä viisi, joista yksi oli videokonferenssi.

Nordiskt Mötesforum (NMF), jolle pohjoismaiset pelastuspalvelusta vastaavat ministerit Haagan linnassa antoivat sittemmin virkamiestyöryhmälle siirtyneen yhteistyön koordinoitavien, kokoontui Brysselissä

maaliskuussa ja lokakuussa. NMF-kokouksen tehtäväksi on kiteytynyt EU:n pelastuspalvelutyöryhmässä PROCIV:issa ja Naton siviilivalmiuskomiteassa CEPC:issä esillä olevien asioiden tarkastelu pohjoismaisesta näkökulmasta.

Seuraavan ministerikokouksen järjestää Islanti Reykjavikissa vuonna 2012.

#### Osastopäällikkökokous Helsingissä

Suomi järjesti juhannusviikolla Helsingissä osastopäällikkökokouksen, jonka asialista koostui pelastustoimesta ja varautumisesta vastaavien ministeriöiden toimialaan kuuluvista lainsäädäntöasioista ja muista laajemmin yhteiskuntaturvallisuutta käsittelevistä kysymyksistä. Seuraava kokous järjestetään Islannissa kesäkuussa 2012.

#### Pelastusylijohtajakokous

Suomi vastasi vuonna 2011 myös pohjoismaisen virastopäällikkökokouksen eli pelastusylijohtajakokouksen järjestämisestä. Kokous pidettiin Turussa kesäkuussa ja sen esityslistan suunnittelusta vastasi Helsingissä maaliskuussa järjestetty virkamieskokous.



*Pohjoismaiset pelastusylijohtajat Tuli on irti - näyttelyssä Turussa*

Turun kokouksen keskustelua hallitsi eri maiden ajankohtaiskatsausten ja yhteiskunnan turvallisuus- ja haavoittuvuutta koskevien strategioiden lisäksi keskustelu virastojen roolista ns. Haaga-prosessissa. Nykyjärjestelmässä ylijohtajilla Suomen pelastusylijohtajaa lukuun ottamatta ei ole varsinaista roolia pohjoismaista pelastuspalveluyhteistyötä muuten vahvasti ohjaavassa ministereiden käynnistämässä Haaga -prosessissa.

Seuraavan pohjoismaisen pelastusylijohtajakokouksen järjestää Tanska Bornholmilla syyskuussa 2012.

## NORDRED

Nordred on Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin välinen sopimus yli rajojen ulottuvasta pelastusyhteistyöstä ja avunannosta onnettomuustapauksissa. Norja on toiminut kuluvana kolmivuotiskautena kesäkuusta 2009 lähtien Nordred-sopimukseen perustuvan pelastuspalveluyhteistyön puheenjohtajanaan.

Nordred-yhteistyöryhmä eli Nordred Kontaktgrupp seuraa sopimuksen toteutumista ja huolehtii sen ajan tasalla pitämisestä. Yhteistyöryhmä on kokoontunut kaksi kertaa, huhtikuussa Moldessa Norjassa sekä lokakuussa Kööpenhaminassa..

Ryhmässä käytyä keskustelua hallitsivat vuonna 2011 Haaga-yhteistyö ja siihen liittyvät projektit, merellistä pelastustoimintaa käsittelevä RITS-foorumi ja yhteispohjoismainen syyskuussa Norjan ja Tanskan välisellä merialueella pidetty SkagEx-pelastusharjoitus. Harjoitukseen osallistui Suomesta rajavartiolaitoksen helikopteri sekä pelastajaryhmät sekä Helsingistä että Turusta.

Keskustelu Nordred-sopimuksen mahdollisesta päivittämis- tai uusimistarpeesta aloitetaan sen jälkeen, kun sopimusta yksityiskohtaisesti tarkastellut EU Cross Border -projekti on jättänyt loppuraporttinsa vuoden 2012 alussa.

### EU Cross Border -projekti

Kaksivuotinen Nordred-sopimuksen uudistamistarpeen selvittämiseksi ja rajan yli ulottuvan operatiivisen yhteistyön kehittämiseksi perustettu ja Ruotsin johdolla toteutettu EU -rahoitteinen EU Cross Border -projekti päättyi vuoden 2011 lopussa. Suomi järjesti projektin neljännen workshopin lokakuussa Helsingissä. Vuonna 2011 järjestettiin myös kaksi muuta workshopia, huhtikuussa Bergenissä Norjassa ja päätösworkshop joulukuussa Rosersbergin linnassa Ruotsissa.

Projektilla oli myös itsenäinen alaprojekti EU Cross Border Light, jossa Kiiruna Ruotsista, Narvik Norjasta ja Tornio/Lapin pelastuslaitos Suomesta etsivät yhdessä mahdollisuuksia laajentaa pohjoismaista pelastusviranomaisten johdolla tehtävää yhteistyötä myös kriisitilanteissa mukana oleviin muihin toimijoihin, kuten yksityissektoriin ja vapaaehtosiin organisaatioihin. Projektin aloituskokous pidettiin Kiirunassa helmikuun alussa.

### Pohjoismainen palonehkäisy-yhteistyö

Pohjoismainen palonehkäisykokous oli syyskuussa Norjassa Hurtigrutten-risteilyllä välillä Tromsö-Trondheim. Kokouksessa esiteltiin kunkin maan ajankohtaisia säädöshankkeita ja keskusteltiin paloturvallisuudesta, asuntospinklereistä ja poistumisturvallisuudesta. Teemana oli erityisryhmien asumisturvallisuus. Lisäksi esiteltiin analyysiä Suomen palokuolematilastosta ja arvioitiin paloturvallisten savukkeiden vaikuttavuutta.

### Pohjoismainen pelastuspalveluiden tilastokokous

Vuoden 2011 pohjoismainen pelastuspalveluiden tilastokokous pidettiin syyskuussa Tönsbergissä Norjassa. Suomesta kokoukseen osallistui edustaja sekä sisäasiainministeriöstä että Pelastusopistosta.

### Pohjoismainen yhteistyö paikkatietojen käytössä kriisinhallinnassa

Pohjoismainen yhteistyöryhmä (GIS i krishantering), joka koostuu kriisinhallinnan sekä maanmittauslaitosten vastaavista viranomaisista, kokoontui vuonna 2011 kolme kertaa: kesäkuussa Turussa, syyskuussa Helsingissä ja marraskuussa Kööpenhaminassa.

Vuoden suurin tapahtuma oli yhteistyöryhmän kokouksen yhteydessä järjestetty GI-Norden seminaari Turussa kesäkuussa. Helsingin kokouksessa teemana oli käytännön järjestelyistä sopiminen rajan läheisyydessä olevan paikkatietoaineiston vaihdossa Pohjoismaiden kesken. Marraskuun kokouksessa valmisteltiin ensi vuoden GI-Norden seminaaria, joka on Tanskassa ja jonka teema on suurkaupungin paikkatietojärjestelmät. Uutena asiana aloitettiin Tanskan vetämänä kriisinhallinnassa käytettävien karttasymbolien yhtenäistämistyö.

#### Pohjoismainen pelastustoimen tutkimusyhteistyö

Sisäasiainministeriön ja pelastusopiston edustajat osallistuivat Oslossa kesäkuussa järjestettyyn SAMRISK-tutkimushankkeen päätösseminaariin ja samassa yhteydessä pidettyyn EU-työpajaan, jossa käsiteltiin turvallisuustutkimusta.

## **Poliisiyhteistyö**

Poliisiylijohtajakokouksessa saatiin tiivis kertomus Norjan 22.7.2011 tapahtumista. Taloudellinen tilanne kaikissa pohjoismaissa vaikuttaa poliisitoiminnan resursseihin ja kehittämiseen.

Pohjoismaisen poliisiyhteistyösopimuksen viimeistely viivästyi, kansainvälisenä hallintosopimuksena voimaantuleva sopimus saataneen voimaan kirjallisessa menettelyssä vuoden 2012 alkupuolella.

Suomi ja Ruotsi pitivät ensimmäisen kahdenvälisen poliisiyhteistyön tiivistämistä koskevan kokouksen marraskuussa Ahvenanmaalla. Osapuolet pyrkivät yhdessä tiiviimpään kahdenväliseen yhteistyöhön operatiivisessa tiedusteluyhteistyössä, kehittämään yhteispartiointia Tornionjokilaaksossa ja järjestämään yhteistoimintaharjoituksia erityistilanteissa.

## **Poliisi-, tulli- ja huumeiyhteistyö**

PTN-toimintaa on pyritty kehittämään jatkuvasti ottaen huomioon muun kansainvälisen yhteistyön kehitys ja käyttäen hyväksi tehtyä ulkopuolista arviointia. Vuodesta 2010 on toimittu pohjoismaiden poliisiylijohtajien ja tullin pääjohtajien vahvistaman uuden mandaatin pohjalta.

Eryteisesti operatiivista yhteistyötä on kehitetty. Toiminta on tietojohtoista siten, että pohjoismaiden rikostiedustelupäälliköt tapaavat säännöllisesti päättääkseen yhteisistä analyysi- tai tutkintaryhmistä hyödyntäen yhteisesti tuotettua uhka-arviota, NOCTA-raporttia (*Nordic Organised Crime Threat Assessment*).

PTN-yhdyshenkilöt muodostavat laajan yhteistyöverkoston, jonka tehtävänä on toimia kaikkien Pohjoismaiden puolesta ja ylläpitää sekä kehittää suhteita sijoituspaikkansa viranomaisiin. Tämä yhdyshenkilötoiminta on ollut esimerkkinä kehitettäessä yhdyshenkilötoiminnan yhteistyömuotoja EU-maiden välillä.

Suomen kaikki kahdenväliset poliisiyhdyshenkilöt ovat osa PTN-yhdyshenkilöverkostoa ja siten muiden pohjoismaiden käytössä tarvittaessa. Suomella on Tanskan kanssa yhteinen yhdyshenkilötoimisto Pekingissä ja Norjan kanssa Malagassa.

PTN-päälliköt kokoontuvat säännöllisesti kahdesti vuodessa. Vuonna 2011 kokoukset pidettiin kesäkuussa Norjassa ja marraskuussa Ruotsissa. Norjan kokouksen yhteydessä kokoontuivat myös kaikki pohjoismaiset

poliisi- ja tulliyhdyshenkilöt. Kokouksissa keskusteltiin mm. pohjoismaisen poliisiyhteistyön suhteesta muuhun kansainväliseen poliisiyhteistyöhön. PTN puheenjohtajuus siirtyi kesällä 2011 Tanskalta Islannille.

## **Yhteistyö saamelaisasioissa**

Pohjoismainen yhteistyö saamelaisasioissa tapahtuu yhtäältä Pohjoismaiden neuvoston suositukseen no 13/1962 perustuvan Pohjoismaisen saamelaisasiain virkamieselimen puitteissa sekä toisaalta Pohjoismaiden ministerineuvoston löyhässä (ei omaa ministerineuvostoa) yhteydessä saamelaisasioiden yhteensovittamisesta Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa vastaavien ministerien ja näiden maiden saamelaiskäräjien puheenjohtajien yhteiskokousten (jäljempänä yhteiskokous) muodossa. Saamelaisasiat kuuluvat Suomessa oikeusministerille, Ruotsissa maaseutuministerille ja Norjassa uudistus-, hallinto- ja kirkkoministerille.

Virkamieselin koostuu Suomen, Ruotsin ja Norjan valtuuskunnista, joissa kussakin on yhteensä vähintään kolme virkamiestä asianomaisten maan hallitusta ja saamelaiskäräjiä edustamassa. Suomen valtuuskunnassa on viisi jäsentä, joista neljä edustaa hallitusta ja yksi saamelaiskäräjiä. Valtuuskunnan nimeää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Kokoukset pidetään yleensä virkamieselimen kulloisessakin puheenjohtajamaassa (vaihtuu vuosittain eikä seuraa Pohjoismaiden neuvoston tai ministerineuvoston puheenjohtajuutta). Vuonna 2011 puheenjohtajamaana oli Suomi.

Yhteiskokouksia varten ei ole perustettu erillistä valmisteluelintä, vaan niiden valmistelusta huolehtii pohjoismainen saamelaisasiain virkamieselin. Virkamieselin hoitaa myös kokouksissa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa. Ministerineuvoston sihteeristön edustajalla on oikeus osallistua virkamieselimen kokouksiin ja hänet kutsutaan yhteiskokouksiin.

Kertomusvuoden alkupuolella asetettiin asianomaisten hallitusten ja saamelaiskäräjien edustajista koostuvat kansalliset neuvotteluvaltuuskunnat pohjoismaisesta saamelais sopimuksesta Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä käytäviä sopimusneuvotteluja varten. Neuvottelut alkoivat maaliskuussa ja ne on tarkoitus saattaa päätökseen viiden vuoden kuluessa.

Sopimusneuvottelujen käynnistyminen näkyi Pohjoismaisen saamelaisasiain virkamieselimen toiminnassa välivuotena: kertomusvuotena oli yksi virkamieselimen kokous eikä saameministerien ja saamelaiskäräjien puheenjohtajien yhteiskokousta pidetty.

Virkamieselimen kokouksessa käsiteltiin muun muassa saamen kielen elvyttämistyötä, ajankohtaisia poronhoitohankkeita ja poronhoidon kehittämistoimia sekä saamen kielen kielipalkinnon palkintosumman tarkistamista.



## LIITTEET

### Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2011

#### Maiden maksuosuudet

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti oli **934 716 000** (ml. siirtyvät erät) Tanskan kruunua. Siitä suurin osa katetaan eri Pohjoismaiden maksuosuuksilla<sup>1</sup>, jotka jyvitetään maiden bruttokansantulon perusteella. Itsehallintoalueet eivät osallistu Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnan rahoittamiseen.

<b>Maa</b>	<b>%-osuus</b>	<b>DKK</b>
Ruotsi	31,0 %	286.910.000
Norja	29,0 %	268.400.000
Tanska	21,4 %	198.060.000
Suomi	17,5 %	161.965.000
Islanti	1,1 %	10.181.000

*Yhteensä 100 % 925.516.000 (M€ n. 125)*

*Vaihtokurssi: 7,44 DKK = 1€*

#### Budjetti pääalueittain

Koulutus- ja tutkimussektori 24,4 %

Kulttuurisektori 17,8 %

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka 12,4 %

Ympäristö- ja resurssipolitiikka 8,6 %

Sosiaali- ja terveyspolitiikka, tasa-arvo- ja työelämäpolitiikka 6,3 %

Finanssi- ja oikeusalan yhteistyö 0,3 %

Sihteeristö ja muut yhteiset toiminnot 12,4 %

Naapuruuspolitiikka 10,0 %

Globalisaatioaloitteet 7,7 %

*(Yhteensä 100,0 %)*

Vuoden 2011 budjettikirja, joka on tilattavissa myös painettuna versiona, löytyy kokonaisuudessaan verkosta tanskaksi osoitteesta:

<http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2010-778>

Budjetin tiivistelmä suomeksi löytyy osoitteesta:

<http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2010-798>

---

<sup>1</sup> BKT-pohjaiset laskennalliset maksuosuudet korjataan siten, että toteutuviin maksuosuuksiin lasketaan mukaan pohjoismaista korkeakouluvaihtoa koskevan sopimuksen määrittämät maksut. Esitetty maksuosuustaulukko ei huomio korkeakouluvaihtoa koskevia siirtoja.

# Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2011

## POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

### Pääministereiden yhteistyö

- 31.10.–1.11. Tapaamiset Pohjoismaiden neuvoston 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 31.10. Globalisaatiofoorumi
- 31.10. Pohjoismaiden ja Baltian maiden pääministerikokous
- 1.11. Pohjoismaiden pääministerit
- 1.11. Pohjoismaiden pääministerit ja pohjoismaisten itsehallintoalueiden edustajat
- 1.11. Pohjoismaiden pääministerit ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto

### Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

- 5.4. Pohjoismainen ulkoministerikokous, Helsinki
- 21.9. Pohjoismainen ulkoministerikokous, New York
- 2.11. Pohjoismainen ulkoministerikokous, Kööpenhamina

### Puolustuspoliittinen yhteistyö

- 18.–19.5. Pohjoismaiden puolustusministerit, Häringen linna (Ruotsi)
- 15.11. Pohjoismaiden puolustusministerit, Örebron linna

### Yhteistyöministeriöiden yhteistyö

- 16.–18.2. Yhteistyöministerit (MR-SAM) ja yhteistyökomitea (NSK), Pietari
- 28.4. NSK, Kööpenhamina
- 16.6. NSK, Maarianhamina
- 7.–8.9. MR-SAM/NSK, Vaasa
- 4.10. NSK
- 1.–2.11. MR-SAM/NSK Pohjoismaiden neuvoston 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 8.12. NSK

### Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö

- 2.11.2011. Ulkomaankauppaministeriöiden kokous PN 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

### Yhteistyö kehityskysymyksissä

- 23.–24.3. Nordic+ virkamiestason osastopäällikkökokous, Tukholma
- 23.–25.11. Pohjoismainen kehitystutkimuksen konferenssi, Kööpenhamina

- 1.12. Pohjoismainen kehitysministeritapaaminen avun tuloksellisuuden IV korkean tason foorumin yhteydessä, Busan, Etelä-Korea (Nordic+ virkamiestason tapaamisia avun tuloksellisuudesta 8.7. ja 7.10. Pariisissa sekä 16.–17.10. Kööpenhaminassa)
- 12.–13.12. Pohjoismaiden kehitysyhteistyön tilastovastaavien (NORSTAT) kokous, Helsinki

#### Pohjoismainen kehitysrahasto NDF

- 2.3. NDF:n johtokunta, Helsinki
- 30.5. NDF:n johtokunta, Porvoo
- 5.9. NDF:n johtokunta, Nummela
- 13.12. NDF:n johtokunta, Helsinki

#### Pohjoismainen yhteistyö Maailmanpankissa ja alueellisissa kehitysrahoituslaitoksissa

- 19.–20.1. Pohjoismaiden ja Baltian maiden kehityspankkikokous, Reykjavik

## **HORISONTAALISET KYSYMYKSET**

### **Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen**

- 25.1. Rajaestefoorumi, Kööpenhamina
- 4.5. Rajaestefoorumi, Kööpenhamina
- 14.9. Rajaestefoorumi, Luulaja
- 31.10. Rajaestefoorumi, Kööpenhamina
- 31.10. Miten Pohjoismaiden väliset rajaesteet poistetaan -keskustelutilaisuus PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 30.11. Konferenssi rajaesteiden taloudellisista vaikutuksista, Tukholma

### **Kestävä kehitys**

- 31.1.–2.2. Ratkaisuja 2011: yhdessä, lähellä -konferenssi, Turku
- 12.4. Kestävän kehityksen asiantuntijaryhmä (BU-gruppen), Helsinki
- 18.–19.10. Kestävän kehityksen workshop, Oslo
- 19.10. BU-gruppen, Oslo
- 12.12. BU-gruppen, Kööpenhamina

### **Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot**

- 8.4. PMN:n ja EU:n An Arctic Agenda -seminaari, Bryssel
- 4.–5.10. Luoteis-Venäjän tasa-arvoyhteistyön 2011–2014 kick-off-konferenssi, Pietari
- 8.11. Pohjoisen ulottuvuuden korkeiden virkamiesten kokous, Reykjavik
- 19.–21.11. Pohjoismaat/Luoteis-Venäjä-kansalaisjärjestöfoorumi, Pietari
- 24.–25.11. Pohjoinen ulottuvuus -kulttuurifoorumi 2011, Tampere

### **Nuorisoyhteistyö**

- 11.10. Avoin Pohjola -nuorisoseminaari, Majvik/Kirkkonummi

- 14.–16.10. Pohjoismainen nuorisofoorumi Globsol 2011, Espoo  
28.–30.10. Nuorten Pohjoismaiden neuvosto PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

## **POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA**

### **Kulttuuriyhteistyö**

#### Kulttuuriministerineuvoston kokoukset (MR-K)

- 4.4. MR-K, Åbo Akademi, Turku  
2.11. MR-K Pohjoismaiden neuvoston 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

#### Ministerineuvoston ja Baltian maiden kulttuuriministereiden kokous

- 4.4. NB8-Kultur, Åbo Akademi, Turku

#### Ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan yhteiskokous

- 2.11. Yhteiskokous KUU-MR-K (samrådsmöte KUU-MR-K) PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

#### Kulttuurivirkamieskomitean kokoukset (ÄK-K)

- 3.–4.3. ÄK-K, Syöte  
5.5. ÄK-K, Helsinki  
22.9. ÄK-K, Helsinki  
30.11.–1.12. ÄK-K PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

#### Kulttuurivirkamieskomitean ja Baltian maiden kulttuurivirkamiesten kokous

- 4.3. NB8-ÄK-K, Syöte

#### KreaNord-johtoryhmän kokoukset

- 16.2. Helsinki  
18.–19.8. Ahvenanmaa  
19.–20.9. Kööpenhamina  
14.11. Kööpenhamina

#### Pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (Nordbuk)

- 3.2. Työvaliokunta, Kööpenhamina  
28.–30.3. Nuorisotyön indikaattori seminaari, Espoo  
24.–27.5. Nordbuk sekä Nordic Networking -konferenssi, Porvoo  
29.–30.8. Työvaliokunta, Kööpenhamina  
20.9. Työvaliokunta, Oslo  
27.9. Työvaliokunta, Kööpenhamina  
14.11. Työvaliokunta, Kööpenhamina  
29.–30.11. Nordbuk, Kööpenhamina

#### Pohjoismaiset kulttuurifoorumit

- 16.–17.3. Kirjallisuus globaalissa maailmassa, Pariisi

- 24.–25.3. Ruokakulttuuri Pohjoismaissa, Reykjavik
- 11.5. Tulevaisuuden osaaminen kulttuurialalla, Oslo
- 29.–30.9. Luovat lapset - luova pohjola, Helsinki
- 7.11. Kulttuuri vuorovaikutuksen välineenä -asiantuntijakokous, Espoo
- 30.11. Sananvapaus kirjallisuudessa, Tukholma
- 24.–25.11. Pohjoinen ulottuvuus -kulttuurifoorumi 2011, Tampere

## **Koulutus ja tutkimusalan yhteistyö**

### Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U), koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitea (ÄK-U)

- 23.2. ÄK-U, Kööpenhamina
- 6.4. Ylimääräinen ÄK-U, Helsinki
- 9.6. ÄK-U, Ahvenanmaa
- 24.8. ÄK-U, Turku
- 2.11. MR-U PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 8.12. ÄK-U, Kööpenhamina

### Konferenssit ja muut tapahtumat

- 31.1.–2.2. Ratkaisuja – lähellä, yhdessä, kestävän kehityksen konferenssi, Turku
- 6.–8.4. eScience pohjoismainen tutkijatapaaminen, Gustavelund/Tuusula
- 24.–25.5. Opitaan yhdessä! Liikkuvuus, kielet ja Nordplus -konferenssi, Helsinki
- 30.8.–2.9. Pohjoismainen ilmastofestivaali, Aalto-yliopisto, Espoo
- 1.–2.9. Ilmastonmuutoksen opetus Pohjoismaissa tänään - opetuksesta käytäntöön -kutsuseminaari, Nifin ja Opetushallitus, Helsinki
- 21.9. Tulevaisuuden osaamistarpeet -seminaari, Helsinki
- 29.–30.9. eScience-konferenssi, Helsinki
- 27.–28.10. Pohjoismainen yrittäjyyskonferenssi, Helsinki
- 11.11. Pohjoismainen ilmastopäivä, kouluissa järjestettävä teemapäivä
- 1.–2.12. Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat, koulutuksen eri nivelvaiheet seminaari, Vaasa

## **Ympäristö**

- 2.–3.2. Ympäristövirkamieskomitean (ÄK-M) työvaliokunnan kokous, Turku
- 14.–15.3. Ympäristöministerikokous (MR-M), Bryssel
- 29.3. ÄK-M, Kööpenhamina
- 9.6. ÄK-M työvaliokunta, Kööpenhamina
- 30.8.–1.9. ÄK-M, Orilampi
- 4.10. ÄK-M työvaliokunta, Kööpenhamina
- 1.11. ÄK-M, Kööpenhamina
- 2.11. Ympäristöministereiden ja Pohjoismaiden neuvoston ympäristövaliokunnan kokous, Kööpenhamina
- 2.11. MR-M, Kööpenhamina
- 7.12. ÄK-M työvaliokunta, Oslo

Näiden lisäksi ympäristöministerineuvoston työryhmät ja puheenjohtajamaa järjestivät koko joukon muita temaattisia kokouksia ja seminaareja. Pohjoismaisen ympäristörahoitusyhtiö NEFCO:n hallitus kokoontui 4 kertaa.

## **Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka**

### Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvosto (MR-NER)

13.10. MR-NER, Helsinki

### Elinkeinopolitiikan virkamieskomitean (ÄK-N) kokoukset

17.3. ÄK-N, Kööpenhamina  
8.6. ÄK-N, Helsinki (Suomenlinna)  
8.9. ÄK-N ja ÄK-NE (närings och energi), Helsinki  
14.10. ÄK-N, Helsinki  
30.11. ÄK-N, Kööpenhamina

Vuonna 2011 järjestettiin lisäksi lukuisia työpajoja, seminaareja ja konferensseja, jotka liittyivät virkamieskomitean rahoittamiin yhteistyöhankkeisiin. Pohjoismaiden ministerineuvoston innovaatiokeskus Nordic Innovation järjesti myös useita laajoja kokouksia, muun muassa kaksi riskipääoma-aiheista konferenssia.

### Energiapolitiikan virkamieskomitean (ÄK-E) kokoukset

10.3. ÄK-E, Kööpenhamina  
7.–8.6. ÄK-E, Färsaaret  
8.9. ÄK-E ja ÄK-NE (närings och energi), Helsinki  
8.12. ÄK-E, Kööpenhamina

Energiapolitiikan virkamieskomitean sähkömarkkinatyöryhmä, energiatehokkuustyöryhmä, uusiutuvan energian työryhmä ja harvaanasuttujen alueiden työryhmä kokoontuivat useita kertoja.

### Aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) kokoukset

24.–25.2. ÄK-R, Bryssel  
23.–24.5. ÄK-R, Haaparanta  
14.10. ÄK-R, Helsinki  
8.–9.12. ÄK-R sekä ÄK-R:n ja Nordregion hallituksen yhteiskokous, Tukholma

ÄK-R:n asettamat työryhmät (kaupunkipolitiikka, maaseutupolitiikka, rajaseutuyhteistyö, kolmannen sukupolven aluepolitiikka, EU-verkosto, rajaseututilastointi) kokoontuivat useita kertoja vuoden aikana.

## **Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla**

1.2. Talous- ja rahapolitiikan virkamieskomitea (ÄK-FINANS), Helsinki  
30.3. ÄK-FINANS, Kööpenhamina  
31.5. ÄK-FINANS, Kööpenhamina  
6.9. ÄK-FINANS, Reykjavik  
4.10. ÄK-FINANS puhelinkokous  
1.11. Talous- ja rahapolitiikan ministerineuvosto (MR-FINANS), Kööpenhamina  
13.12. ÄK-FINANS, Tukholma

## **Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori**

## Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto (MR-FJLS)

- 29.3. MR-FJLS ylimääräinen kokous (Nordgen-asia), Kööpenhamina  
7.7. MR-FJLS kesäkokous, Hämeenlinna

## Toimeenpaneva virkamiestoimikunta ÄK-FJLS Eksekutiv

- 11.2. ÄK-FJLS Eksekutiv, Kööpenhamina  
17.3. ÄK-FJLS Eksekutiv, Kööpenhamina  
31.10. EK-FJLS Eksekutiv, Kööpenhamina

## Pohjoismaisten ja Baltian maiden virkamieskomitea

2011 ei kokousta, NB8-FAFF (puheenjohtajamaa Islanti)

## Maatalouden ja metsätalouden virkamieskomitea (ÄK-FJLS maa- ja metsätalous) ja muut alan tapahtumat

- 25.-26.1. Ny Nordisk Mat (NNM), Pariisi, Bocus d'Ór ja SIRHA messut Lyon  
13.-14.4. ÄK-FJLS (maa- ja metsätalous), Ahvenanmaa  
23.5. SNS (samnordisk skogsforskning) kesäkokous, Ahvenanmaa  
7.-9.6. NKJ (kontaktorgan för jordbruksforskning) kesäkokous, Uusimaa  
6.7. NKJ Conference, Nordic Research in the Bio-based Knowledge Economy, Hämeenlinna  
6.7. ÄK-FJLS (maa- ja metsätalous), Hämeenlinna  
11.-12.10. NNM; New Nordic Food Conference, Helsinki  
27.-28.10. Towards Smart Farm Energy Solutions -seminaari, Helsinki  
17.11. Values of Genetic Resources -seminaari, Helsinki  
21.11. ÄK-FJLS (maa- ja metsätalous), Kööpenhamina

## Kalatalouden virkamieskomitea ja muut alan tapahtumat

- 22.2. AG-Fisk (Kalastusyhteistyön työryhmä), Kööpenhamina  
10.5. AG-Fisk, Ahvenanmaa  
11.5. Seminaari EU:n yhteisen kalastuspolitiikan reformista, Ahvenanmaa  
12.5. ÄK-FJLS (kalastus ja vesiviljely), Ahvenanmaa  
7.-8.6. Seas the Future - Nordic Oceans Conference, Färösaaret  
4.-6.10. Aquaculture Forum, Conference on Competitive and Sustainable Aquaculture, Helsinki  
22.11. AG-Fisk, Helsinki  
24.11. Nordistmöte, Helsinki  
25.11. ÄK-FJLS (kalastus ja vesiviljely), Helsinki

## Elintarvikealan virkamieskomitea ja muut alan tapahtumat

- 20.-21.1. Valvontakonferenssi, Kööpenhamina  
25.1. Työryhmien sihteerien tapaaminen  
26.-27.1. Pohjoismainen elintarvikehallinnon ja kuluttajatietouden työryhmä NMF  
4.-5.2. Pohjoismainen elintarvikkeiden metodiikkakomitea NMKL, Oslo  
2.-3.3. Pohjoismainen mikrobiologian, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin työryhmä NMDD, Reykjavik  
9.-10.3. Pohjoismainen ravitsemus-, elintarvike- ja toksikologiatyöryhmä NKTM, Kööpenhamina  
13.-14.4. ÄK-FJLS (Elintarvikkeet), Kööpenhamina  
26.-30.8. NMKL vuosikokous, Svalbard  
1.9. Työryhmien kokous, Kööpenhamina  
21.-22.9. NMF, Färösaaret

- 24.–25.10. Food Safety Systems - Share and Compare Seminar and Workshop, Helsinki  
15.–16.11. ÄK-FJLS (Elintarvikkeet), Helsinki

#### Muut puheenjohtajuuden kokoukset, seminaarit ja workshopit

- 10.1. Puheenjohtajuustapaaminen maa- ja metsätalousministeriö ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö, Helsinki  
15.–17.8. Pohjoismaisten ja Baltian maiden (maa-, metsä-, ruoka-, kala-) ministeriöiden viestinnästä vastaavien seminaari, Helsinki-Lahti-Heinola  
14.–15.12. MR-FJLS uuden puiteohjelman workshop, Helsinki

### **Sosiaali- ja terveystieteiden ml. tasa-arvoyhteistyö**

#### Ministerineuvostot ja virkamiestapaamiset

- 8.2. Tasa-arvoasiain virkamieskomitea, Kööpenhamina  
1.–2.3. Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea, Espoo  
23.–24.3. Pohjoismainen työympäristöjaosto, Tukholma  
3.–4.5. Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea, Kööpenhamina  
9.5. Tasa-arvoasiain virkamieskomitea, Helsinki  
10.5. NB8-virkamieskokous (Baltian maiden ja Pohjoismaiden yhteistyökokous tasa-arvosektorilla), Tallinna  
20.–21.6. Sosiaali- ja terveystieteiden ministerineuvosto, Vaasa  
31.8.–1.9. Pohjoismaisen sosiaalitaloustieteiden komitean NOSOSKO:n vuosikokous, Färsaaret  
8.9. Potilasturvallisuuskonferenssi, Helsinki  
19.–20.9. Pohjoismainen työympäristöjaosto, Oslo  
21.9. Tasa-arvoasiain ministerineuvosto, Helsinki  
31.10. Tasa-arvoasiain virkamieskomitea, Kööpenhamina  
31.10.–1.11. Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea, Kööpenhamina

#### Muut tapahtumat

- 21.1. Näyttö sosiaali- ja terveydenhuollon tukena, Helsinki  
31.1.–2.2. Kestävän kehityksen konferenssi, Turku  
21.–25.2. Pohjoismaiset oheistapahtumat YK:n Commission on the Status of Women -istunnossa, New York  
9.3. Nordic Challenges, Future Possibilities – Gender Awareness in Schools and Teacher Education, Jyväskylä  
5.–6.4. Pohjoismainen hyvinvointikonferenssi, Helsinki  
5.–6.5. Konferenssi psyykkisistä toimintahäiriöistä kärsivien nuorten aikuisten pääsystä työelämään, Göteborg  
30.–31.5. Lähisuhdeväkivallan pohjoismaisen asiantuntijaverkoston kokous, Espoo  
21.–22.6. Konferenssi psykiatrian pakkokeinojen vaihtoehtoista ja seurauksista, Vaasa  
24.–25.8. Pohjoismainen huumefoorumi, Helsinki  
24.–26.8. Pohjoismainen kansanterveyskonferenssi, Turku  
4.–5.10. Luoteis-Venäjän tasa-arvoyhteistyön 2011–2014 kick-off-konferenssi, Pietari  
6.10. Pohjoismainen konferenssi asiakasosallistumisesta ja hyvinvointiteknologiasta, Tukholma  
11.–12.10. Uusi pohjoismainen ruoka -tapahtuma, Helsinki



- 12.10. Pohjoismaisen työsuojelukoulutusinstituutti NIVA:n seminaari "Mental health and Work: Can We Improve Return to Work and Retention for Employees with Mental Health Problems?", Helsinki
- 24.–25.10. Food Safety Systems - Share and Compare, Espoo
- 1.11. Vihreä Pohjola - tasa-arvoinen toimija -oheistapahtuma PN:n 63. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 8.11. Uusia näkymiä suun terveydenhuollossa Pohjoismaissa - potilasturvallisuus ja laatu painopisteenä, Espoo
- 18.11. Seminaari vanhempainvapaista Pohjoismaissa talouskriisin jälkeen, Helsinki
- 29.–30.11. Pohjoismainen workshop - Työympäristö ja työura, Helsinki
- 8.–9.12. Pohjoismaiden ja Baltian maiden seminaari lasten kurituksesta, Espoo

### **Työelämää koskeva yhteistyö**

- 14.3. NIAL-informaatioryhmä, Kööpenhamina
- 15.–16.3. Rajaestetyöryhmä, Helsinki
- 16.–17.3. Työmarkkinajaosto, Tukholma
- 23.–24.3. Työympäristöjaosto, Tukholma
- 7.–8.4. Työoikeusjaosto, Turku
- 29.4. Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A), Helsinki
- 24.–25.5. Rajaestetyöryhmä, Helsinki
- 11.5. EU-informaatioryhmä, Helsinki
- 31.8.–1.9. Rajaestetyöryhmä, Helsinki
- 14.–15.9. Työmarkkinajaosto, Helsinki
- 19.–20.9. Työympäristöjaosto, Oslo
- 5.–6.9. Työoikeusjaosto, Reykjavik
- 22.9. NIAL-informaatioryhmä, Helsinki
- 13.10. Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A), Kööpenhamina
- 21.11. Työelämän ministerineuvosto (MR-A), Hanasaari, Espoo
- 24.–25.10. EU-informaatioryhmä, Bryssel
- 8.11. Rajaestetyöryhmä, Helsinki
- 16.12. Rajaestetyöryhmä, Helsinki

### **Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö**

- 9.–10.2. Virkamieskomitea (ÄK-LAG), Helsinki
- 27.–28.4. Virkamieskomitea (ÄK-LAG), Helsinki
- 20.–21.6. Ministerineuvosto (MR-LAG), Mustio
- 12.–13.10. Virkamieskomitea (ÄK-LAG), Helsinki
- 18.–19.10. Pohjoismainen lakitieteen opiskelijoiden seminaari, Hanasaari

### **MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ**

#### **Kuluttaja-asiat**

- 23.–24.5. Pohjoismainen kuluttajaryhmä, Helsinki

- 7.9. Pohjoismainen kuluttajaverkosto, Helsinki  
28.11. Pohjoismainen kuluttajaryhmä, Reykjavik

## **Liikenne**

- 29.–31.8. Pohjoismaiden ja Baltian maiden (NB8) ministeritapaaminen, Reykjavik

## **Rajaturvallisuusalan yhteistyö**

- 25.9. Pohjoismaiden rannikkovartiostojen päälliköiden kokous, Ranska

## **Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat**

- 4.2. Pohjoismainen virkamiestasoinen yhteistyöryhmä (Nordisk samrådsgrupp på hög nivå i flyktingfrågor, NSHF), Tukholma  
14.6. Pohjoismainen virkamiestasoinen yhteistyöryhmä, Tukholma  
15.6. NSHF:n vuosittainen ministerikokous, Tukholma

## **Pelastusalan yhteistyö**

- 1.–2.2. EU Cross Border Light, Kiiruna  
15.3. Nordiskt Mötesforum, Bryssel  
4.–5.4. NORDRED-yhteistyöryhmä, Molde  
5.–7.4. EU Cross Border Workshop, Bergen  
30.5. Pysyvä virkamiestyöryhmä, Helsinki  
7.–8.6. SAMRISK -päätösseminaari ja EU Workshop, Oslo  
7.–9.6. Pohjoismainen pelastusylijohtaja kokous, Turku  
9.–10.6. GIS/paikkatieto kriisinhallinnassa, kokous ja seminaari, Turku  
21.–22.6. Pohjoismainen osastopäällikkökokous, Helsinki  
22.6. Pysyvä virkamiestyöryhmä, Helsinki  
17.8. Pysyvä virkamiestyöryhmä, Helsinki,  
14.9. GIS/paikkatieto kriisinhallinnassa, Helsinki  
15.–16.9. Pelastuspalveluiden tilastokokous, Tönsberg (Norja)  
28.9. Pysyvä virkamiestyöryhmä, Helsinki  
21.–23.9. Palonehkäisyasioiden virkamieskokous, Hurtigrutten  
6.10. Nordiskt Mötesforum, Bryssel  
6.–7.10. NORDRED -yhteistyöryhmä, Kööpenhamina  
18.–20.10. EU Cross Border Workshop, Helsinki  
3.11. Pysyvä virkamiestyöryhmä, Helsinki/videokonferenssi  
15.11. GIS/paikkatieto kriisinhallinnassa, Kööpenhamina  
22.11. Pohjoismaisten pelastuspalvelusta vastaavien ministereiden kokous, Helsinki  
7.–8.12. EU Cross Border Workshop, Rosersberg (Ruotsi)

## **Poliisiyhteistyö**

- 24.–25.8. Poliisiylijohtajakokous, Lillehammer  
3.–4.5. Poliisijohtajakokous, Oslo

## **Poliisi-, tulli- ja huumeysteistyö**

Kesäkuu PTN päällikkökokous

Lokakuu PTN päällikkökokous

## **Yhteistyö saamelaisasioissa**

14.9.–15.9. Pohjoismainen saamelaisasiain virkamieselin, Maarianhamina